

College voor Examens

MODERNE VREEMDE TALEN CENTRAAL EXAMEN BB, KB EN GT

SYLLABUS STAATSEXAMEN 2014

Juni 2013

De vakinformatie in dit document is vastgesteld door het College voor Examens (CvE). Het CvE is verantwoordelijk voor de afname van de staatsexamens voortgezet onderwijs en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens.

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de staatsexamens. Met vragen over deze vakinformatie kunt u contact opnemen met de afdeling Examendiensten van DUO: (050) 599 89 33 of staatsexamens@duo.nl.

Inhoud

Algemeen 5

1	Syllabus Moderne vreemde talen BB	7
1.1	Verdeling examenstof over CE/SE bij BB	7
1.2	Specificatie van de globale eindtermen voor het CE bij BB	8
1.2.1	Leesvaardigheid	8
1.2.2	Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid	16
2	Syllabus Moderne vreemde talen KB	19
2.1	Verdeling examenstof over CE/SE bij KB	19
2.2	Specificatie van de globale eindtermen voor het CE bij KB	20
2.2.1	Leesvaardigheid	20
2.2.2	Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid	29
3	Syllabus Moderne vreemde talen GT	33
3.1	Verdeling examenstof over CE/SE bij GT	33
3.2	Specificatie van de globale eindtermen voor het CE bij GT	34
3.2.1	Leesvaardigheid	34
3.2.2	Schrijfvaardigheid (alleen voor Engels GL/TL)	38
3.3	De beoordeling van de prestaties van de kandidaten	39
4	Het Europees Referentiekader en Taalprofielen	39
4.1	Het Europees Referentiekader	39
4.2	Taalprofielen	43
Bijlage: Voorbeelden van examenopgaven		45
1	Leesvaardigheid	45
1.1	Toelichting bij de voorbeelden	45
1.2	De voorbeelden	45
Geglobaliseerd examenprogramma		48
	Franse taal	48
	Duitse taal	50
	Engelse taal	52
	Spaanse taal	54
	Turkse taal	56
	Arabische taal	58

Algemeen

Voor u ligt de syllabus voor het Centraal Examen Moderne Vreemde Talen. Deze syllabus specificeert de eindtermen voor Leesvaardigheid, Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid voor alle leerwegen van het vmbo voor zover deze eindtermen onderdeel uitmaken van het centraal examen. In opdracht van het ministerie zijn voor alle vmbo-vakken de globale eindtermen geformuleerd, die vanaf 2007 van kracht worden. Ten behoeve van de centrale examinering zijn door het CvE (College voor Examens) de exameneisen gespecificeerd. Wat de Moderne Vreemde Talen betreft leidt de globalisering van de examenprogramma's niet tot ingrijpende wijzingen in de tot dan toe vigerende eindtermen. Wel is de specificatie van de eindtermen, met name de beschrijving van de niveaus, door een nieuwe ontwikkeling gewijzigd.

Deze nieuwe ontwikkeling betreft het Europees Referentiekader (ERK). Het ERK is uitgegroeid tot een belangrijk raamwerk voor het beleid op het gebied van het MVT-onderwijs binnen Europa. De opbouw in niveaus en de heldere en praktische omschrijving van taalvaardigheden voor MVT maken het ERK bruikbaar als referentiekader voor de Nederlandse eindexamenprogramma's en eindexamens MVT.

Voor Leesvaardigheid is de specificatie volgens het ERK gebaseerd op de uitkomsten van een onderzoeksproject, uitgevoerd in 2005 door CITO en SLO1. In dit project is de relatie onderzocht tussen enerzijds het examenprogramma en de examenopgaven en anderzijds de niveaus beschreven in het ERK. Het koppelingsonderzoek van de examens aan het ERK is voltooid voor Leesvaardigheid.

Voor de andere taalvaardigheden MVT geldt dat het onderzoek na het verschijnen van deze syllabus zal worden afgerond. Elk onderzoek wordt in twee fases uitgevoerd. In eerste instantie wordt de relatie tussen de examens Duits, Engels en Frans het ERK in kaart gebracht, in tweede instantie voor Spaans, Turks, Arabisch.

De resultaten van deze tweede fase worden later als aanvulling op deze syllabus gepubliceerd.

Doordat het onderzoek nog niet is afgerond, zullen de specificaties voor Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid alleen gebaseerd zijn op een theoretische koppeling. Hiervoor zijn de bestaande specificaties vergeleken met die uit Taalprofielen2.

Leeswijzer

Deze syllabus is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1 specificeert de examenstof van het centraal examen voor BB. Hoofdstuk 2 heeft betrekking op KB, hoofdstuk 3 op GT. Per vaardigheid worden de toetsspecificaties gegeven voor deze verschillende leerwegen.

Hoofdstuk 4 geeft als achtergrondinformatie een korte inleiding op het Europees Referentiekader en Taalprofielen (de Nederlandse uitwerking van het ERK). We adviseren degenen die onbekend zijn met het ERK dit hoofdstuk als eerste te lezen.

In Bijlage 1 vindt u voorbeelden van teksten met opdrachten voor de verschillende ERK-niveaus van Leesvaardigheid. Vooruitlopend op de tweede fase van het koppelingsonderzoek heeft de syllabuscommissie hier ook al enkele voorbeelden voor Arabisch, Spaans en Turks toegevoegd.

Voorbeelden van digitale examens zijn te bestellen via het CITO.

Tenslotte treft u in Bijlage 2 de eindtermen van het globale examenprogramma aan.

¹ CITO, De koppeling van de centrale examens tekstbegrip moderne vreemde talen aan het Europees Referentiekader, Arnhem, 2006.

² Liemberg, E. en D.Meijer, Taalprofielen, Enschede, 2004.

1 Syllabus Moderne vreemde talen BB

1.1 Verdeling examenstof over CE/SE bij BB

Tabel: Verdeling van de examenstof Engels, Duits en Frans BB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		B	CE	moet op SE	mag op SE
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		B	
MVT/K/2	Basisvaardigheden	X		B	
MVT/K/3	Leervaardigheden in de moderne vreemde talen	X	B	B	
MVT/K/4	Leesvaardigheid	X	B		B
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³	X	B ³		B
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid	X		B	
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ⁴	X	B ⁴		B

Tabel: Verdeling van de examenstof Spaans, Turks en Arabisch BB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		B	CE	moet op SE	mag op SE
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		B	
MVT/K/2	Basisvaardigheden	X		B	
MVT/K/3	Leervaardigheden in de moderne vreemde talen	X	B	B	
MVT/K/4	Leesvaardigheid	X	B		B
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³	X		B	
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid	X		B	
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ⁵	X		B	

³ De exameneenheid MVT/K/5 Luister en kijkvaardigheid wordt alleen op de computer in het CE getoetst.

⁴ De exameneenheid MVT/K/7 Schrijfvaardigheid wordt alleen op de computer in het CE getoetst.

⁵ Dit geldt niet voor Arabisch, daarvoor geldt dat MVT/K/7 Schrijfvaardigheid niet tot het examenprogramma behoort.

1.2 Specificatie van de globale eindtermen voor het CE bij BB

In alle Centraal examens wordt Leesvaardigheid geëxamineerd. Deze vaardigheid neemt daarom een prominente plaats in de syllabus in. In paragraaf 1.2.2 komen Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid aan de orde die naast Leesvaardigheid in de digitale variant van het CE worden getoetst bij Frans, Duits en Engels.

Indien u niet vertrouwd bent met het Europees Referentie Kader raden wij u aan eerst hoofdstuk 4 te lezen waarin een samenvatting wordt gegeven van ERK en Taalprofielen.

1.2.1 Leesvaardigheid

1.2.1.1 Toetsspecificaties Leesvaardigheid

In deze paragraaf komen achtereenvolgens aan bod:

- de specificatie van de examens in termen van de niveaus van het Europese Referentiekader;
- de specificatie van de examens in termen van het algemene beheersingsniveau, de globale en specifieke descriptors zoals geformuleerd in Taalprofielen;
- de beoordeling van de prestaties van de kandidaten.

Voor verantwoording van en toelichting op de keuzes die zijn gemaakt met betrekking tot de toetsspecificatie wordt verwezen naar de hoofdstuk 4. Daarin komen het ERK en Taalprofielen aan de orde alsmede de resultaten van de onderzoeken waarop de koppeling van het vanaf 2007 geldende examenprogramma en de examenopgaven aan het ERK is gebaseerd.

1.2.1.1.1 De samenstelling van de examens in perspectief van het ERK

Hieronder wordt voor Duits, Engels en Frans per taal en per schooltype aangegeven wat het aandeel móet zijn van de verschillende ERK-niveaus in één examen. De CVE heeft zich hierbij gebaseerd op de uitkomsten van het koppelingsonderzoek zoals beschreven in hoofdstuk 2.2.2 van deze syllabus.

De CVE handhaaft daarmee vooralsnog de bestaande moeilijkheidsgraad van de examens.

Ieder examen bestaat uit opgaven van aangrenzende ERK-niveaus. Voor iedere taal en ieder schooltype is de samenstelling verschillend.⁶

Tabel 1: Samenstelling examens Duits, Engels, Frans

	BB	KB	GL/TL
Duits	Overwegend A2, een enkele A1 komt voor	Overwegend A2, een enkele B1 komt voor	Iets meer B1 dan A2
Engels	Overwegend A2, een enkele B1 komt voor	Ongeveer evenveel A2 als B1	Overwegend B1, zowel enkele B2 als enkele A2 komen voor
Frans	Overwegend A2 en	Overwegend A2, een	Ongeveer evenveel

	A1 in redelijke mate	enkele B1 komt voor	A2 als B1
--	-------------------------	---------------------	-----------

Zoals in de inleiding al is gesteld moeten voor de andere talen de resultaten van de tweede fase van het koppelingsonderzoek worden afgewacht voordat de samenstelling van deze examens op basis van het ERK kan worden bepaald.

⁶ Het zou natuurlijk mooi geweest zijn als uit het koppelingsonderzoek was gebleken dat ieder examen slechts aan één niveau gekoppeld was. De examens blijken echter over het algemeen samengesteld te zijn uit opgaven van meer dan één ERK-niveau. De wens om voor ieder examen één bepaald ERK-niveau te kiezen ligt voor de hand, maar zou alleen uitvoerbaar zijn indien de randvoorwaarden in het moderne vreemde talenonderwijs zouden veranderen. Wanneer bijvoorbeeld voor Engels KB gesteld zou worden dat het examen het B1-niveau zou moeten dekken dan zou dit examen méér B1-opgaven moeten gaan bevatten. Daarmee zou het examen moeilijker worden.

1.2.1.1.2 Algemene beheersingsniveaus, globale en specifieke descriptoren

Zoals hiervoor gesteld, is de specificatie van de globale eindtermen voor leesvaardigheid gebaseerd op het ERK en Taalprofielen. In deze documenten worden voor alle vaardigheden per ERK-niveau een algemeen beheersingsniveau geformuleerd. Omdat de examenopgaven voor verschillende talen voor het vmbo opgaven bevatten uit de ERK-niveaus A1 tot B2 beperken we ons hier voor leesvaardigheid tot de omschrijvingen van deze vier niveaus.

Algemene beheersingsniveaus

Niveau: A1

Kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijvoorbeeld in mededelingen, op posters en in catalogi

Niveau: A2

Kan korte, eenvoudige teksten lezen. Kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, menu's en dienstregelingen. Kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.

Niveau: B1

Kan teksten begrijpen die hoofdzakelijk bestaan uit zeer frequente dagelijkse, of aan het werk gerelateerde taal. Kan de beschrijving van gebeurtenissen, gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen.

Niveau: B2

Kan artikelen en verslagen lezen die betrekking hebben op eigentijdse problemen, waarbij de schrijvers een bijzondere attitude of standpunt innemen. Kan eigentijds

literair proza begrijpen

Bij elk algemeen beheersingsniveau wordt in Taalprofielen ook een beschrijving gegeven van mogelijk uitgangsmateriaal, in casu de teksten. De variatie in tekstsoorten (bijvoorbeeld: artikelen, annonces, reclame, ingezonden brieven etc.) en tekstkenmerken (bijvoorbeeld: complexe structuur, abstractie, mate van onbekend vocabulaire etc.) en onderwerpen is groot.⁷

Globale descriptoren

Uit de algemene beheersingsniveaus (voor leesvaardigheid) zijn descriptoren afgeleid. Dit zijn beschrijvingen van leesgedrag in bepaalde taalgebruikssituaties. Deze beschrijvingen, in het ERK 'illustrative scales' genoemd benoemen clusters van functioneel taalgebruik. Enerzijds dienen zij niet als uitputtend beschouwd te worden, anderzijds omvatten zij zoveel voorbeelden van functioneel taalgebruik dat ze als leidraad kunnen dienen bij de specificatie van de examens. We onderscheiden de volgende clusters, ook wel globale descriptoren genoemd:

- Correspondentie lezen
- Oriënterend lezen
- Lezen om informatie op te doen
- Instructies lezen

Specifieke descriptoren

De globale descriptoren bestaan uit specifieke descriptoren ('can-do statements'). Deze can-do statements worden aan een niveau-aanduiding gekoppeld: van basis gebruiker van de vreemde taal (A1-A2) via onafhankelijk gebruiker (B1-B2) naar ervaren gebruiker (C1-C2)⁸

In het schema hieronder wordt aangegeven op welke globale en specifieke descriptoren examenopgaven betrekking kunnen hebben. Niet elke specifieke descriptor zal in elk examen even vaak voorkomen. De praktische toetsbaarheid van bepaalde teksten, met name instructieteksten en het niet-algemeen vormende karakter van bepaalde teksten, zoals zakelijk getinte teksten zijn

⁷ Bij de constructie van de examens leesvaardigheid is al lange tijd een dergelijke variatie in onderwerpen, tekstsoorten en tekstkenmerken nagestreefd.

⁸ Zie voor meer informatie over deze niveauaanduidingen Hoofdstuk 4.

factoren die hierbij een rol spelen. Omwille van de overzichtelijkheid zijn steeds per globale descriptor alle can-do statements bij elkaar gezet, oplopend van A1 tot en met B2. Bij de keuze van de can-do statements voor de examens wordt vanzelfsprekend rekening gehouden met het specifieke niveau, of de specifieke niveaus waarop de examens zich bewegen (zie voor het overzicht daarvoor par. 2.1.1).

Specifieke descriptoren	Niveau descriptor
1 CORRESPONDENTIE LEZEN	
Kan korte mededelingen begrijpen	A1
Kan voorgedrukte kaarten begrijpen met standaard boodschappen	A1
Kan een korte, eenvoudige brief, e-mail of fax begrijpen	A2
Kan persoonlijke brieven en e-mails voldoende begrijpen om met iemand te kunnen corresponderen	B1
Kan een eenvoudige zakelijke brief, fax of e-mail voldoende begrijpen om adequaat te kunnen reageren	B1

Kan brieven of e-mails over onderwerpen in de eigen interessesfeer met gemak lezen en snel de essentie vatten	B2
Kan de meeste zakelijke correspondentie van verschillende instanties begrijpen	B2
2 ORIËTEREND LEZEN	
Kan een korte standaard mededeling lezen	A1
Kan dingen opzoeken in of kiezen uit een lijst	A1
Kan eenvoudige informatie op een poster, mededelingenbord of leaflet lezen	A1
Kan specifieke informatie vinden en begrijpen in eenvoudig, alledaags materiaal	A2
Kan eenvoudige advertenties met weinig afkortingen begrijpen	A2
Kan in lijsten, overzichten en formulieren specifieke informatie vinden en begrijpen	A2
Kan alledaagse borden en mededelingen begrijpen	A2
Kan relevante informatie vinden en begrijpen in brochures en korte officiële documenten	B1
Kan in langere teksten over thema's binnen het eigen interessegebied informatie zoeken	B1
Kan snel belangrijke detailinformatie vinden in lange en complexe teksten	B2
Kan bij allerlei soorten berichten, artikelen of verslagen snel bepalen of het de moeite waard is om deze nader te bestuderen	B2
Kan meer complexe advertenties begrijpen	B2
3 LEZEN OM INFORMATIE OP TE DOEN	
Kan zich een idee vormen van de inhoud van een korte tekst, in het bijzonder als die visueel ondersteund is	A1
Kan in korte informatieve teksten informatie over personen en plaatsen begrijpen	A1
Kan specifieke informatie begrijpen in eenvoudige teksten	A2
Kan de hoofdlijn begrijpen van eenvoudige teksten in een tijdschrift, krant of op een website	A2
Kan korte, beschrijvende teksten over vertrouwde onderwerpen begrijpen	A2
Kan belangrijke feitelijke informatie begrijpen in korte verslagen en artikelen	B1
Kan hoofdthema en belangrijkste argumenten begrijpen in eenvoudige teksten in tijdschriften, kranten of op internet	B1
Kan eenvoudige teksten lezen voor plezier	B1
Kan teksten begrijpen over actuele onderwerpen waarin de schrijver een bepaald standpunt inneemt	B2
Kan literaire en non-fictie teksten lezen met een redelijke mate van begrip voor het geheel en voor details	B2
Kan in teksten over onderwerpen van algemeen belang of binnen het eigen vak- of interessegebied nieuwe informatie en specifieke details vinden	B2
4 INSTRUCTIES LEZEN	
Kan eenvoudige en korte instructies begrijpen	A1
Kan eenvoudige, goed gestructureerde instructies begrijpen	A2
Kan duidelijk geschreven, ondubbelzinnige instructies begrijpen	B1
Kan lange en complexe instructies begrijpen, mits er gelegenheid is om moeilijke stukken meermalen te lezen	B2

1.2.1.1.3 De beoordeling van de prestaties van de kandidaten

Bij de normering van de examens worden scores omgezet in cijfers met behulp van een algoritme dat de N term wordt genoemd. Zelfs bij N= 0 hoeft een kandidaat maar 60% van de opgaven goed te hebben voor een voldoende. Het gemiddelde prestatieniveau van kandidaten is dus per definitie altijd lager dan het niveau van de opgaven. Het koppelingsonderzoek waarvan de standaardbepaling deel uitmaakte, heeft laten zien dat de examens zich bewegen op meerdere ERK niveaus. Het is dan ook logisch dat de grens tussen voldoende en onvoldoende (cesuur) die bij ieder examen bepaald wordt door de CvE, bijna nooit samenvalt met de grens tussen een bepaald ERK niveau en het daarop volgende. Een deel van de kandidaten met een onvoldoende bijvoorbeeld kan dan toch gepresteerd hebben op een bepaald ERK-niveau. Dit niveau is dan het laagste van de door de opgaven bestreken range van ERK niveaus. De CVE zal ook in de toekomst de examens op gebruikelijke wijze normeren. Daarnaast zal het wellicht mogelijk zijn om per examen een score aan te geven waarboven een voor een bepaald ERK niveau bereikt is.

1.2.1.2 De examens Leesvaardigheid gerelateerd aan het ERK

Om de examens te kunnen relateren aan het Europees Referentiekader is een tweetal onderzoeken uitgevoerd die uiteindelijk hebben geresulteerd in de toetsspecificaties zoals deze in hoofdstuk 1. 2.1 zijn verwoord. In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens ingegaan op de relatie tussen de examenprogramma's en het ERK (1.2.2.1), daarna wordt weergegeven op welk ERK niveau de opgaven van enkele examens uit het recente verleden zich bevinden (1.2.2.2).

1.2.1.2.1 De examenprogramma's gekoppeld aan het ERK

In het examenprogramma dat tot 2007 van kracht is, worden de eindtermen voor de drie leerwegen gespecificeerd met behulp van niveaumenmerken, waarbij ook nog eens verschil is gemaakt tussen Engels, Duits en Turks enerzijds en Frans, Spaans en Arabisch anderzijds.

De SLO heeft in opdracht van het ministerie de examenprogramma's ingeschaald in het ERK. Om dit te kunnen doen was het nodig om de specificaties van het huidige examenprogramma te vergelijken met de niveauspecificaties van het ERK, zoals ze zijn verwoord in Taalprofielen. Die vergelijking leidde tot de volgende tabellen, waarin de grijze kolommen de eindtermen (tabel 1) of de specificaties (tabel 2) uit het examenprogramma weergeven, de witte kolommen het ERK.

Tabel 1: Vergelijking van de eindtermen

Eindtermen	ERK/Taalprofielen		
		A2	B1
aangeven van relevante informatie	Oriënterend lezen	voorspelbare info vinden in alledaags materiaal	relevante informatie vinden en begrijpen in alledaags materiaal
hoofddedachte aangeven	Correspondentie lezen Informatie opdoen	korte berichten begrijpen	begrijpt feitelijke info om adequaat te kunnen reageren
betekenis van belangrijke	Correspondentie lezen Instructies	korte berichten begrijpen en	begrijpt feitelijke info om adequaat te

elementen aangeven	lezen	eenvoudige instructies bij apparaten begrijpen	kunnen reageren en begrijpt ondubbelzinnige instructies
relaties tussen delen van tekst en conclusies trekken	Oriënterend lezen Informatie opdoen	voorspelbare info vinden in alledaags materiaal	relevante informatie vinden en begrijpen in alledaags materiaal
verbanden herkennen en aangeven	Informatie opdoen	specifieke informatie vinden in eenvoudiger materiaal	significante punten herkennen over bekende onderwerpen
compenserende strategieën	Strategieën	op basis van idee waarschijnlijke betekenis van woorden uit context afleiden	woorden afleiden uit context binnen bekende onderwerpen
langere fictionele en non fictionele teksten	Informatie opdoen		eenvoudige teksten lezen voor plezier
Alleen voor Engels GL/TL: stijlmiddelen herkennen	Informatie opdoen		significante punten herkennen over bekende onderwerpen
Alleen voor Engels GL/TL: conclusies trekken m.b.t. intenties etc.	Informatie opdoen Oriënterend lezen		relevante informatie vinden en begrijpen <i>schrijver een bepaald standpunt inneemt (B2)</i>

Tabel 2: De vergelijking tussen de niveaucriteria van het vmbo en de niveaueisen van het ERK (zoals die in Taalprofielen zijn samengevat)

categorieën	I - vmbo (BB)*	II - vmbo (KB)*	III - vmbo (GL/TL)*	A1	A2	B1
onderwerpen	passen bij ervarings- en belangstellingswereld, concreet, vertrouwd, breed publiek	passen bij belevings- en ervaringswereld concreet, vertrouwd breed publiek verhalend	belevings- en ervaringswereld concreet, vertrouwd breed publiek verhalend, enige kennis van land en samenleving	concreet, vertrouwd, alledaags	alledaags, concreet en bekend	vertrouwd alledaags werk gerelateerd
woordgebruik/zinsbouw	ook minder frequent, afleidbaar uit context redundant expliciete informatie	zinnen, expliciete informatie, minder redundant	duidelijke opbouw, complex, impliciete informatie	Hoog-frequent, korte, eenvoudige zinnen	Hoog-frequent of internationale woorden, helder van structuur	eenvoudig en alledaags

tekstindeling	eenvoudige opbouw, visuele ondersteuning	gemarkeerde opbouw, visuele ondersteuning,	minder gemarkeerde opbouw, visuele ondersteuning	visuele ondersteuning	visuele ondersteuning	goed gestructureerd
tekstlengte	niet meer dan 400	meer dan 400	meer dan 400	kort	kort	langer
strategieën	compenserende	compenserende, verbanden aangeven tussen tekstdelen	compenserende, verbanden aangeven tussen tekstdelen		op basis van een idee over de betekenis van het geheel waarschijnlijk betekenis van onbekende woorden uit context afleiden	onbekende woorden gerelateerd aan vakgebied/ interesses bepalen aan de hand van de context. betekenis van zinnen herleiden, als besproken onderwerp bekend is.

Deze methodiek maakte het mogelijk te bepalen op welk niveau van het Europees Referentiekader de niveauspecificaties van het examenprogramma zich bevinden. Op basis van deze vergelijkingen kwamen de onderstaande overzichten tot stand, waarin niet alleen de niveaus zijn gespecificeerd, maar ook nog eens een indeling is gemaakt naar de globale descriptoren uit ERK.

- In het huidige examenprogramma wordt een onderscheid in niveaus gemaakt tussen enerzijds Arabisch, Frans en Spaans en anderzijds Duits, Engels en Turks.

Tabel 3: Vergelijking Engels/Duits en Frans in het vmbo

Engels / Duits

ERK	I - BB		II - KB		III - GL/TL (alleen Engels)	
	niveau	eindtermen	niveau	eindtermen	niveau	eindtermen
algemene leesvaardigheid	A2	A2	B1	B1	B1	B1
correspondentie lezen		A2		B1		B1
oriënterend lezen		A2		B1		B1/B2
lezen om info op te doen		A2		B1		B1/B2
instructies lezen		A2		B1		B1
strategieën		A2		B1		B1

Frans

ERK	I - BB	II - KB	III - GL/TL (alleen Engels)
-----	---------------	----------------	------------------------------------

	niveau	eindtermen	niveau	eindtermen	niveau	eindtermen
algemene leesvaardigheid	A2	A2	A2	A2	B1	B1
correspondentie lezen		A2		A2		B1
oriënterend lezen		A2		A2		B1
lezen om info op te doen		A2		A2		B1
instructies lezen		A2		A2		B1
strategieën		A2		A2		B1

1.2.1.2.2 Het niveau van examenopgaven en het ERK

Op basis van de door CITO uitgevoerde standaardbepaling⁹ voor Leesvaardigheid op de examens van alle schoolniveaus van de Basisberoepsgerichte leerweg tot en met het Vwo is vastgesteld op welk niveau/ op welke niveaus van het ERK de opgaven van de verschillende examens gericht zijn voor de vakken Engels, Duits en Frans. Voor de overige talen was ten tijde van de totstandkoming van deze syllabus de standaardbepaling nog niet uitgevoerd.

‘Standaardbepaling’ is een procedure die het mogelijk moet maken om een uitspraak te doen over het niveau (in dit geval het ERK niveau) dat een kandidaat bij het juist beantwoorden van de vragen in een examen kan bereiken¹⁰. Het doel van de specifieke standaardbepaling waarvan hier sprake is, was per examen aan te kunnen geven:

- bij welke score een kandidaat het ERK niveau heeft behaald dat bij het examen bereikbaar is;
- welk ERK niveau hoort bij de door de CVE vastgestelde cesuur voldoende/ onvoldoende.

Bij standaardbepaling hoort een procedure waarbij deskundige beoordelaars wordt gevraagd aan te geven welk niveau is vereist om een opgave goed te beantwoorden. Een hoge beoordelaarovereenstemming is een vereiste om de gewenste uitspraken te kunnen doen.

De gebruikte methode bij de standaardbepaling hield, in het kort, het volgende in: Een representatieve selectie van examenopgaven uit ieder examen Leesvaardigheid (van vmbo tot vwo) Moderne Vreemde Talen (Duits, Engels, Frans) werd, in willekeurige volgorde, aan beoordelaars voorgelegd. Zij dienden aan te geven welk minimum ERK niveau zij noodzakelijk achtten voor de juiste beantwoording van iedere opgave.

⁹ CITO, De koppeling van de centrale examens tekstbegrip moderne vreemde talen aan het Europees Referentiekader, Arnhem, 2006.

¹⁰ Als een examen hoofdzakelijk A2 opgaven bevat, en de kandidaat maakt die allemaal goed, dan heeft die kandidaat een prestatie geleverd op A2 niveau. Het is mogelijk dat hij ook op B1 zou kunnen presteren, maar op grond van dat examen kan dat niet geconstateerd worden omdat het examen geen, of te weinig B1 opgaven bevat.

Uit de standaardbepaling blijkt dat voor Frans en Engels het gemiddelde niveau van de onderzochte opgaven geleidelijk stijgt van examen naar examen

- Voor Engels GL/TL ligt het niveau van de opgaven tussen B1 en B2 in, voor Engels KB ruim boven A2. Voor Engels BB ligt het niveau net onder A2.
- Voor Frans GL/TL ligt dit niveau tussen A2 en B1 in en voor KB op A2.
- Voor Duits bleek het ERK niveau van de onderzochte opgaven voor GL/TL lager te liggen danvoor KB. GL/TL ligt op ruim B1, KB tussen B1 en B2 in.

Dit kan verklaard worden door de mogelijkheid dat de bij de standaardbepaling gebruikte opgaven GL/TL en KB door toeval niet of weinig van elkaar in ERK niveau verschilden. Voor alle duidelijkheid kan hier het volgende aan toegevoegd worden: opgaven behorend tot één ERK niveau hoeven niet dezelfde moeilijkheidsgraad te hebben, met andere woorden op ieder ERK niveau kunnen er moeilijke en makkelijke opgaven zijn. Vermoedelijk heeft KB Duits dus wat meer makkelijke B1 opgaven gehad, en GL/TL Duits wat moeilijker B1 opgaven.

Eerder in deze syllabus (2.1.1) is gesteld, dat de examens KB Duits zich op een minder hoog niveau dan de examens GL/TL dienen te bewegen. In de praktijk betekent dit dat opgaven op het niveau B1 voor Duits KB een minder groot aandeel in de examens mogen hebben dan in de GL/TL examens Duits. De verwachting is dat Duits BB in de praktijk waarschijnlijk net onder A2 niveau zal liggen.

1.2.2 *Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid*

Het Centraal Schriftelijk Examen bestaat voor Engels, Duits en Frans ook in digitale vorm. Daarin wordt naast Leesvaardigheid tevens Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid geëxamineerd.

1.2.2.1 De examens Luister- en Kijkvaardigheid en het ERK

Inleiding

Om de examens Luistervaardigheid te kunnen relateren aan het Europees Referentiekader is een theoretisch onderzoek en een standaardsettingsprocedure uitgevoerd. Anders dan voor Leesvaardigheid zijn er op dit moment nog geen resultaten van de standaardsetting beschikbaar, waarbij is bepaald op welke ERK-niveaus zich de opgaven van examens uit het recente verleden bevinden.

De SLO heeft in opdracht van het ministerie de examenprogramma's ingeschaald in het ERK. Om dit te kunnen doen was het nodig om de specificaties van het huidige examenprogramma te vergelijken met de niveauspecificaties van het ERK, zoals ze zijn verwoord in Taalprofielen. Die vergelijking leidde tot de volgende tabellen, waarin de grijze kolommen de eindtermen (tabel 1) of de specificaties (tabel 2) uit het examenprogramma weergeven, de witte kolommen het ERK/Taalprofielen.

Tabel 1: Vergelijking van de eindtermen met de globale descriptoren van het ERK (in Taalprofielen als 'beheersingsniveaus' aangeduid)

Eindtermen	ERK/Taalprofielen			
		A1	A2	B1
gegeven een bepaalde informatiebehoefte, aangeven welke	Luisteren naar tv, video- en geluidsopnames	vertrouwde woorden en basiszinnen begrijpen	voorspelbare info in alledaags materiaal vinden	relevante informatie vinden en begrijpen

relevante informatie een audio(-visuele) tekst bevat				in alledaags materiaal
de hoofdgedachte van een audio(-visuele) tekst, dan wel van delen van een audio(-visuele) tekst aangeven	Luisteren naar tv, video- en geluidsopnames		de belangrijkste punten vinden in korte duidelijke, en eenvoudige boodschappen en aankondigingen	de hoofdpunten begrijpen
de betekenis van belangrijke elementen van een audio(-visuele) tekst aangeven	Luisteren naar tv, video- en geluidsopnames		de belangrijkste punten vinden in korte duidelijke, en eenvoudige boodschappen en aankondigingen	de hoofdpunten begrijpen
gebruik maken van compenserende strategieën			op basis van idee waarschijnlijke betekenis van woorden afleiden uit context	woorden afleiden uit context binnen bekende onderwerpen

Tabel 2: Vergelijking van de specificaties van de eindtermen met de tekstkenmerken van het ERK

categorieën	I - vmbo (BB)	II - vmbo (KB)	II - vmbo Engels/Duits	A1 (ERK)	A2 (ERK)	B1 (ERK)
onderwerpen	passen bij belevings- en ervaringswereld concreet, vertrouwd breed publiek	passen bij belevings- en ervaringswereld concreet, vertrouwd breed publiek verhalende, literair, cultureel getint		eenvoudig, vertrouwd, alledaags	eenvoudig, vertrouwde onderwerpen, van direct belang voor betrokkene	vertrouwd uit eigen vakgebied of interessegebied
woordgebruik/zinsbouw	eenvoudige opbouw, expliciete informatie, visuele ondersteuning redundant frequente woorden, minder frequent, dan afleidbaar uit tekst	samengestelde zinnen, gemarkeerde opbouw, expliciete informatie, minder redundant; minder frequente woorden kunnen voorkomen, niet afleidbaar uit context	duidelijke opbouw; impliciete informatie; complexe zinnen; enige redundantie aanwezig	zeer eenvoudig; zinnen zijn gescheiden door pauzes	eenvoudig	eenvoudig; binnen eigen vak- en/of interessegebied wordt complex taalgebruik wel begrepen

tekstlengte				kort	kort	niet al te lang
tempo en articulatie	laag tempo; kan regionaal, sociaal of individueel gekleurd zijn, geen dialect	aangepast tempo	normaal tempo	spreker spreekt zorgvuldig, langzaam en duidelijk	spreker spreekt rustig en duidelijk	normaal; duidelijk gearticuleerde standaardtaal
strategieën	compenserende	compenserende, verbanden aangeven tussen tekstdelen		geen omschrijving op dit niveau	een idee over de betekenis van het geheel (van korte teksten over alledaagse en concrete onderwerpen) waarschijnlijke betekenis van onbekende woorden uit context afleiden	betekenis van onbekende woorden gerelateerd aan vakgebied/interesses bepalen aan de hand van de context. betekenis van zinnen herleiden, als besproken onderwerp bekend is.

1.2.2.2 De examens Schrijfvaardigheid gerelateerd aan het ERK

Inleiding

Net als voor Luister- en Kijkvaardigheid is er tot nu toe voor Schrijfvaardigheid slechts een theoretisch onderzoek beschikbaar waarbij de eindtermen gerelateerd zijn aan het ERK.

Tabel 1: Vergelijking van de eindtermen met de globale descriptoren van het ERK

Eindtermen	ERK/Taalprofielen		
		A1	A2
Persoonlijke gegevens verstrekken	Aantekeningen, berichten, formulieren	Eenvoudige lijst met vragen over zichzelf beantwoorden	Standaardformulieren invullen
een korte schriftelijke mededeling doen	Correspondentie	Een kort, eenvoudig smsje of e-mail schrijven	Korte eenvoudige berichten schrijven over zaken van direct belang
een eenvoudig briefje schrijven	Correspondentie	Een korte eenvoudige briefkaart schrijven	Een eenvoudig persoonlijk briefje of e-mail schrijven
op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken	Correspondentie		

Tabel 2: Vergelijking van de specificaties van de eindtermen met de tekstkenmerken van het ERK

Categorieën	I - vmbo (BB)	II - (KB/GT)	A1 (ERK)	A2 (ERK)	B1 (ERK)
tekstsoorten	invulformulieren; brief- /ansichtkaarten; memo fax	brieven in toeristische sfeer; semi formele brieven e-mail	Korte mededeling; formulier	korte notities, boodschappen zeer eenvoudige persoonlijke brief	samenhangend e tekst; persoonlijke brief
onderwerpen/ situaties	persoonlijke omstandigheden; reageren op brief; representatief	alle uit dagelijks leven, studie, beroep en vrije tijd	betrekking op eigen persoon of imaginaire personen	directe omgeving schrijver; eenvoudige alledaagse situaties	vertrouwd, binnen leefwereld (ervaringen, indrukken)

woordenschat en woordgebruik	redelijk correct; passend voor situatie standaardzinnen reproductief	hoofdzaken volledig geformuleerd	eenvoudige uitdrukkingen over persoonlijke details en concrete situaties	Standaardpatronen	toereikend voor vertrouwde onderwerpen en gebeurtenissen
grammaticale correctheid	redelijk correctheid; geen verstoorde communicatie	bij voorspelbaar taalgebruik correct	klein aantal eenvoudige constructies; uit hoofd geleerde uitdrukkingen	eenvoudige constructies; systematisch met elementaire fouten	redelijk correct gebruik van routines en patronen in voorspelbare situaties
spelling en interpunctie	weinig fouten m.b.t. briefconventies; geen verstoorde communicatie; passen	geen fouten t.a.v briefconventies	bekende woorden en korte zinnen correct over- geschreven	korte zinnen over alledaagse onderwerpen correct overgeschreven; korte bekende woorden fonetisch goed gespeld	lopende tekst is begrijpelijk; spelling, interpunctie accuraat
coherentie			eenvoudige voegwoorden zoals 'en' of 'dan'	eenvoudige voegwoorden: 'en', 'maar', 'omdat'	afzonderlijke elementen tot samenhangend geheel

2 Syllabus Moderne vreemde talen KB

2.1 Verdeling examenstof over CE/SE bij KB

Tabel:

Verdeling van de examenstof moderne vreemde talen KB over centraal examen en schoolexamen

A Digitale versie (geldt voor Frans en Duits)

Exameneenheden		K	CE	moet op SE	mag op SE
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		K	
MVT/K/2	Basisvaardigheden	X		K	
MVT/K/3	Leervaardigheden in de moderne vreemde talen	X	K	K	
MVT/K/4	Leesvaardigheid	X	K		K
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³	X	K		K
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid	X		K	
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ⁴	X	K		K

B Papieren versie (geldt voor Engels, Duits, Arabisch, Turks, Spaans)

Exameneenheden		K	CE	moet op SE	mag op SE
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		K	
MVT/K/2	Basisvaardigheden	X		K	
MVT/K/3	Leervaardigheden in de moderne vreemde talen	X	K	K	
MVT/K/4	Leesvaardigheid	X	K		K
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³	X		K	
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid	X		K	
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ⁵	X		K ¹¹	

¹¹ Geldt niet voor Arabisch, daarvoor geldt dat MVT/K/7 Schrijfvaardigheid niet tot het examenprogramma behoort.

2.2 Specificatie van de globale eindtermen voor het CE bij KB

In alle centrale examens wordt Leesvaardigheid geëxamineerd. Deze vaardigheid neemt daarom een prominente plaats in de syllabus in. In hoofdstuk 2.2.2 komen Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid aan de orde die naast Leesvaardigheid de vaardigheden zijn die in de digitale variant van het CE worden getoetst.

Indien u niet vertrouwd bent met het Europees Referentie Kader raden wij u aan eerst hoofdstuk 4 te lezen waarin een samenvatting wordt gegeven van ERK en Taalprofielen.

2.2.1 Leesvaardigheid**2.2.1.1 Toetsspecificaties Leesvaardigheid**

In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens aan bod:

- de specificatie van de examens in termen van de niveaus van het Europese Referentiekader;
- de specificatie van de examens in termen van het algemene beheersingsniveau, de globale en specifieke descriptoren zoals geformuleerd in Taalprofielen;
- de beoordeling van de prestaties van de kandidaten.

Voor verantwoording van en toelichting op de keuzes die zijn gemaakt met betrekking tot de toetsspecificatie wordt verwezen naar de hoofdstuk 4. Daarin komen het ERK en Taalprofielen aan de orde alsmede de resultaten van de onderzoeken waarop de koppeling van het vanaf 2007 geldende examenprogramma en de examenopgaven aan het ERK is gebaseerd.

2.2.1.1.1 De samenstelling van de examens in perspectief van het ERK

Hieronder wordt voor Duits, Engels en Frans per taal en per schooltype aangegeven wat het aandeel móet zijn van de verschillende ERK-niveaus in één examen. De CVE heeft zich hierbij gebaseerd op de uitkomsten van het koppelingsonderzoek zoals beschreven in hoofdstuk 2.2.2 van deze syllabus.

De CVE handhaaft daarmee vooralsnog de bestaande moeilijkheidsgraad van de examens.

Ieder examen bestaat uit opgaven van aangrenzende ERK-niveaus. Voor iedere taal en ieder schooltype is de samenstelling verschillend.¹²

Tabel 1: Samenstelling examens Duits, Engels, Frans

	BB	KB	GL/TL
Duits	Overwegend A2, een enkele A1 komt voor	Overwegend A2, een enkele B1 komt voor	Iets meer B1 dan A2
Engels	Overwegend A2, een enkele B1 komt voor	Ongeveer evenveel A2 als B1	Overwegend B1, zowel enkele B2 als enkele A2 komen voor
Frans	Overwegend A2 en A1 in redelijke mate	Overwegend A2, een enkele B1 komt voor	Ongeveer evenveel A2 als B1

Zoals in de inleiding al is gesteld moeten voor de andere talen de resultaten van de tweede fase van het koppelingsonderzoek worden afgewacht voordat de samenstelling van deze examens op basis van het ERK kan worden bepaald.

¹² Het zou natuurlijk mooi geweest zijn als uit het koppelingsonderzoek was gebleken dat ieder examen slechts aan één niveau gekoppeld was. De examens blijken echter over het algemeen samengesteld te zijn uit opgaven van meer dan één ERK-niveau. De wens om voor ieder examen één bepaald ERK-niveau te kiezen ligt voor de hand, maar zou alleen uitvoerbaar zijn indien de randvoorwaarden in het moderne vreemde talenonderwijs zouden veranderen. Wanneer bijvoorbeeld voor Engels KB gesteld zou worden dat het examen het B1-niveau zou moeten dekken dan zou dit examen méér B1-opgaven moeten gaan bevatten. Daarmee zou het examen moeilijker worden.

2.2.1.1.2 Algemene beheersingsniveaus, globale en specifieke descriptoren

Zoals hiervoor gesteld, is de specificatie van de globale eindtermen voor leesvaardigheid gebaseerd op het ERK en Taalprofielen. In deze documenten worden voor alle vaardigheden per ERK-niveau een algemeen beheersingsniveau geformuleerd. Omdat de examenopgaven voor verschillende talen voor het vmbo opgaven bevatten uit de ERK-niveaus A1 tot B2 beperken we ons hier voor leesvaardigheid tot de omschrijvingen van deze vier niveaus.

Algemene beheersingsniveaus

Niveau: A1

Kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijvoorbeeld in mededelingen, op posters en in catalogi.

Niveau: A2

Kan korte, eenvoudige teksten lezen. Kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, menu's en dienstregelingen. Kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.

Niveau: B1

Kan teksten begrijpen die hoofdzakelijk bestaan uit zeer frequente dagelijkse, of aan het werk gerelateerde taal. Kan de beschrijving van gebeurtenissen, gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen.

Niveau: B2

Kan artikelen en verslagen lezen die betrekking hebben op eigentijdse problemen, waarbij de schrijvers een bijzondere attitude of standpunt innemen. Kan eigentijds literair proza begrijpen

Bij elk algemeen beheersingsniveau wordt in Taalprofielen ook een beschrijving gegeven van mogelijk uitgangsmateriaal, in casu de teksten. De variatie in tekstsoorten (bijvoorbeeld: artikelen, annonces, reclame, ingezonden brieven etc.) en tekstkenmerken (bijvoorbeeld: complexe structuur, abstractie, mate van onbekend vocabulaire etc.) en onderwerpen is groot.¹³

Globale descriptoren

Uit de algemene beheersingsniveaus (voor leesvaardigheid) zijn descriptoren afgeleid. Dit zijn beschrijvingen van leesgedrag in bepaalde taalgebruikssituaties. Deze beschrijvingen, in het ERK 'illustrative scales' genoemd benoemen clusters van functioneel taalgebruik. Enerzijds dienen zij niet als uitputtend beschouwd te worden, anderzijds omvatten zij zoveel voorbeelden van functioneel taalgebruik dat ze als leidraad kunnen dienen bij de specificatie van de examens. We onderscheiden de volgende clusters, ook wel globale descriptoren genoemd:

- Correspondentie lezen
- Oriënterend lezen
- Lezen om informatie op te doen

- Instructies lezen

Specifieke descriptoren

De globale descriptoren bestaan uit specifieke descriptoren ('can-do statements'). Deze can-do statements worden aan een niveauaanduiding gekoppeld: van basis gebruiker van de vreemde taal (A1-A2) via onafhankelijk gebruiker (B1-B2) naar ervaren gebruiker (C1-C2)¹⁴

In het schema hieronder wordt aangegeven op welke globale en specifieke descriptoren examenopgaven betrekking kunnen hebben. Niet elke specifieke descriptor zal in elk examen even vaak voorkomen. De praktische toetsbaarheid van bepaalde teksten, met name instructieteksten en het niet-algemeen vormende karakter van bepaalde teksten, zoals zakelijk getinte teksten zijn factoren die hierbij een rol spelen. Omwille van de overzichtelijkheid zijn steeds per globale

¹³ Bij de constructie van de examens leesvaardigheid is al lange tijd een dergelijke variatie in onderwerpen, tekstsoorten en tekstenmerken nagestreefd.

¹⁴ Zie voor meer informatie over deze niveauaanduidingen Hoofdstuk 4.

descriptor alle can-do statements bij elkaar gezet, oplopend van A1 tot en met B2. Bij de keuze van de can-do statements voor de examens wordt vanzelfsprekend rekening gehouden met het specifieke niveau, of de specifieke niveaus waarop de examens zich bewegen (zie voor het overzicht daarvoor par. 2.1.1).

Specifieke descriptoren	Niveau descriptor
1 CORRESPONDENTIE LEZEN	
Kan korte mededelingen begrijpen	A1
Kan voorgedrukte kaarten begrijpen met standaard boodschappen	A1
Kan een korte, eenvoudige brief, e-mail of fax begrijpen	A2
Kan persoonlijke brieven en e-mails voldoende begrijpen om met iemand te kunnen corresponderen	B1
Kan een eenvoudige zakelijke brief, fax of e-mail voldoende begrijpen om adequaat te kunnen reageren	B1
Kan brieven of e-mails over onderwerpen in de eigen interessesfeer met gemak lezen en snel de essentie vatten	B2
Kan de meeste zakelijke correspondentie van verschillende instanties begrijpen	B2
2 ORIËTEREND LEZEN	
Kan een korte standaard mededeling lezen	A1
Kan dingen opzoeken in of kiezen uit een lijst	A1
Kan eenvoudige informatie op een poster, mededelingenbord of leaflet lezen	A1
Kan specifieke informatie vinden en begrijpen in eenvoudig, alledaags materiaal	A2
Kan eenvoudige advertenties met weinig afkortingen begrijpen	A2
Kan in lijsten, overzichten en formulieren specifieke informatie vinden en begrijpen	A2
Kan alledaagse borden en mededelingen begrijpen	A2
Kan relevante informatie vinden en begrijpen in brochures en korte officiële documenten	B1

Kan in langere teksten over thema's binnen het eigen interessegebied informatie Zoeken	B1
Kan snel belangrijke detailinformatie vinden in lange en complexe teksten	B2
Kan bij allerlei soorten berichten, artikelen of verslagen snel bepalen of het de moeite waard is om deze nader te bestuderen	B2
Kan meer complexe advertenties begrijpen	B2
3 LEZEN OM INFORMATIE OP TE DOEN	
Kan zich een idee vormen van de inhoud van een korte tekst, in het bijzonder als die visueel ondersteund is	A1
Kan in korte informatieve teksten informatie over personen en plaatsen begrijpen	A1
Kan specifieke informatie begrijpen in eenvoudige teksten	A2
Kan de hoofdlijn begrijpen van eenvoudige teksten in een tijdschrift, krant of op een website	A2
Kan korte, beschrijvende teksten over vertrouwde onderwerpen begrijpen	A2
Kan belangrijke feitelijke informatie begrijpen in korte verslagen en artikelen	B1
Kan hoofdthema en belangrijkste argumenten begrijpen in eenvoudige teksten in tijdschriften, kranten of op internet	B1
Kan eenvoudige teksten lezen voor plezier	B1
Kan teksten begrijpen over actuele onderwerpen waarin de schrijver een bepaald standpunt inneemt	B2
Kan literaire en non-fictie teksten lezen met een redelijke mate van begrip voor het geheel en voor details	B2
Kan in teksten over onderwerpen van algemeen belang of binnen het eigen vak- of interessegebied nieuwe informatie en specifieke details vinden	B2
4 INSTRUCTIES LEZEN	
Kan eenvoudige en korte instructies begrijpen	A1
Kan eenvoudige, goed gestructureerde instructies begrijpen	A2
Kan duidelijk geschreven, ondubbelzinnige instructies begrijpen	B1
Kan lange en complexe instructies begrijpen, mits er gelegenheid is om moeilijke stukken meermalen te lezen	B2

2.2.1.1.3 De beoordeling van de prestaties van de kandidaten

Bij de normering van de examens worden scores omgezet in cijfers met behulp van een algoritme dat de N term wordt genoemd. Zelfs bij N= 0 hoeft een kandidaat maar 60% van de opgaven goed te hebben voor een voldoende. Het gemiddelde prestatieniveau van kandidaten is dus per definitie altijd lager dan het niveau van de opgaven. Het koppelingsonderzoek waarvan de standaardbepaling deel uitmaakte, heeft laten zien dat de examens zich bewegen op meerdere ERK niveaus. Het is dan ook logisch dat de grens tussen voldoende en onvoldoende (cesuur) die bij ieder examen bepaald wordt door de CVE, bijna nooit samenvalt met de grens tussen een bepaald ERK niveau en het daarop volgende. Een deel van de kandidaten met een onvoldoende bijvoorbeeld kan dan toch gepresteerd hebben op een bepaald ERK niveau. Dit niveau is dan het laagste van de door de opgaven bestreken range van ERK niveaus.

De CVE zal ook in de toekomst de examens op gebruikelijke wijze normeren. Daarnaast zal het wellicht mogelijk zijn om per examen een score aan te geven waarboven een voor een bepaald ERK niveau bereikt is.

2.2.1.2 De examens Leesvaardigheid gerelateerd aan het ERK

Om de examens te kunnen relateren aan het Europees Referentiekader is een tweetal onderzoeken uitgevoerd die uiteindelijk hebben geresulteerd in de toetsspecificaties zoals deze in hoofdstuk 2.2.1 zijn verwoord. In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens ingegaan op de relatie tussen de examenprogramma's en het ERK (2.2.2.1), daarna wordt weergegeven op welk ERK niveau de opgaven van enkele examens uit het recente verleden zich bevinden (2.2.2.2).

2.2.1.2.1 De examenprogramma's gekoppeld aan het ERK

In het examenprogramma dat tot 2007 van kracht is, worden de eindtermen voor de drie leerwegen gespecificeerd met behulp van niveaumenken, waarbij ook nog eens verschil is gemaakt tussen Engels, Duits en Turks enerzijds en Frans, Spaans en Arabisch anderzijds.

De SLO heeft in opdracht van het ministerie de examenprogramma's ingeschaald in het ERK. Om dit te kunnen doen was het nodig om de specificaties van het huidige examenprogramma te vergelijken met de niveauspecificaties van het ERK, zoals ze zijn verwoord in Taalprofielen. Die vergelijking leidde tot de volgende tabellen, waarin de grijze kolommen de eindtermen (tabel 1) of de specificaties (tabel 2) uit het examenprogramma weergeven, de witte kolommen het ERK.

Tabel 1: Vergelijking van de eindtermen

Eindtermen	ERK/Taalprofielen		
		A2	B1
aangeven van relevante informatie	Oriënterend lezen	voorspelbare info vinden in alledaags materiaal	relevante informatie vinden en begrijpen in alledaags materiaal
hoofdgedachte aangeven	Correspondentie lezen Informatie opdoen	korte berichten begrijpen	begrijpt feitelijke info om adequaat te kunnen reageren
betekenis van belangrijke elementen aangeven	Correspondentie lezen Instructies lezen	korte berichten begrijpen en eenvoudige instructies bij apparaten begrijpen	begrijpt feitelijke info om adequaat te kunnen reageren en begrijpt ondubbelzinnige instructies
relaties tussen delen van tekst en conclusies trekken	Oriënterend lezen Informatie opdoen	voorspelbare info vinden in alledaags materiaal	relevante informatie vinden en begrijpen in alledaags materiaal
verbanden herkennen en aangeven	Informatie opdoen	specifieke informatie vinden in eenvoudiger materiaal	significante punten herkennen over bekende onderwerpen
compenserende strategieën	Strategieën	op basis van idee waarschijnlijke betekenis van woorden uit context afleiden	woorden afleiden uit context binnen bekende onderwerpen
langere fictionele en non fictionele	Informatie opdoen		eenvoudige teksten lezen voor plezier

teksten			
Alleen voor Engels GL/TL: stijlmiddelen Herkennen	Informatie opdoen		significante punten herkennen over bekende onderwerpen
Alleen voor Engels GL/TL: conclusies trekken m.b.t. intenties etc.	Informatie opdoen Oriënterend lezen		relevante informatie vinden en begrijpen schrijver een bepaald standpunt inneemt (B2)

Tabel 2: De vergelijking tussen de niveaucriteria van het vmbo en de niveaueisen van het ERK (zoals die in Taalprofielen zijn samengevat)

categorieën	I - vmbo (BB)*	II - vmbo (KB)*	III - vmbo (GL/TL)*	A1	A2	B1
onderwerpen	passen bij ervarings- en belangstellingswereld, concreet, vertrouwd, breed publiek	passen bij belevings- en ervaringswereld concreet, vertrouwd breed publiek verhalend	belevings- en ervaringswereld concreet, vertrouwd breed publiek verhalend, enige kennis van land en samenleving	concreet, vertrouwd, alledaags	alledaags, concreet en bekend	vertrouwd alledaags werk gerelateerd
Woordgebruik/ zinsbouw	ook minder frequent, afleidbaar uit context redundant expliciete informatie	zinnen, expliciete informatie, minder redundant	duidelijke opbouw, complex, impliciete informatie	hoogfrequent, korte, eenvoudige zinnen	Hoogfrequent of internationale woorden, helder van structuur	eenvoudig en alledaags
tekstindeling	eenvoudige opbouw, visuele ondersteuning	gemarkeerde opbouw, visuele ondersteuning,	minder gemarkeerde opbouw, visuele ondersteuning	visuele ondersteuning	visuele ondersteuning	goed gestructureerd
tekstlengte	niet meer dan 400	meer dan 400	meer dan 400	kort	kort	langer
strategieën	Compenserende	compenserende, verbanden aangeven tussen tekstdelen	Compenserende, verbanden aangeven tussen tekstdelen		op basis van een idee over de betekenis van het geheel waarschijnlijke betekenis	onbekende woorden gerelateerd aan vakgebied/interesses bepalen aan de hand van de context.

					van onbekende woorden uit context afleiden	betekenis van zinnen herleiden, als besproken onderwerp bekend is.
--	--	--	--	--	--	--

Deze methodiek maakte het mogelijk te bepalen op welk niveau van het Europees Referentiekader de niveauspecificaties van het examenprogramma zich bevinden. Op basis van deze vergelijkingen kwamen de onderstaande overzichten tot stand, waarin niet alleen de niveaus zijn gespecificeerd, maar ook nog eens een indeling is gemaakt naar de globale descriptorren uit ERK.

* In het huidige examenprogramma wordt een onderscheid in niveaus gemaakt tussen enerzijds Arabisch, Frans en Spaans en anderzijds Duits, Engels en Turks.

Tabel 3: Vergelijking Engels/Duits en Frans in het vmbo

Engels / Duits

ERK	I - BB		II - KB		III - GL/TL (alleen Engels)	
	niveau	eindtermen	niveau	eindtermen	niveau	eindtermen
algemene leesvaardigheid	A2	A2	B1	B1	B1	B1
correspondentie lezen		A2		B1		B1
oriënterend lezen		A2		B1		B1/B2
lezen om info op te doen		A2		B1		B1/B2
instructies lezen		A2		B1		B1
strategieën		A2		B1		B1

Frans

ERK	I - BB		II - KB		III - GL/TL (alleen Engels)	
	niveau	eindtermen	niveau	eindtermen	niveau	eindtermen
algemene leesvaardigheid	A2	A2	A2	A2	B1	B1
correspondentie lezen		A2		A2		B1
oriënterend lezen		A2		A2		B1
lezen om info op te doen		A2		A2		B1
instructies lezen		A2		A2		B1
strategieën		A2		A2		B1

2.2.1.2.2 Het niveau van examenopgaven en het ERK

Op basis van de door CITO uitgevoerde standaardbepaling¹⁵ voor Leesvaardigheid op de examens van alle schoolniveaus van de Basisberoepsgerichte leerweg tot en met het Vwo is vastgesteld op welk niveau/ op welke niveaus van het ERK de opgaven van de verschillende examens gericht zijn voor de vakken Engels, Duits en Frans. Voor de overige talen was ten tijde van de totstandkoming van deze syllabus de standaardbepaling nog niet uitgevoerd.

'Standaardbepaling' is een procedure die het mogelijk moet maken om een uitspraak te doen over het niveau (in dit geval het ERK niveau) dat een kandidaat bij het juist beantwoorden van de vragen in een examen kan bereiken¹⁶. Het doel van de specifieke standaardbepaling waarvan hier sprake is, was per examen aan te kunnen geven:

- bij welke score een kandidaat het ERK niveau heeft behaald dat bij het examen bereikbaar is;
- welk ERK niveau hoort bij de door de CVE vastgestelde cesuur voldoende/ onvoldoende.

Bij standaardbepaling hoort een procedure waarbij deskundige beoordelaars wordt gevraagd aan te geven welk niveau is vereist om een opgave goed te beantwoorden.

Een hoge beoordelaarovereenstemming is een vereiste om de gewenste uitspraken te kunnen doen.

De gebruikte methode bij de standaardbepaling hield, in het kort, het volgende in: Een representatieve selectie van examenopgaven uit ieder examen Leesvaardigheid (van vmbo tot vwo) Moderne Vreemde Talen (Duits, Engels, Frans) werd, in willekeurige volgorde, aan beoordelaars voorgelegd. Zij dienden aan te geven welk minimum ERK niveau zij noodzakelijk achtten voor de juiste beantwoording van iedere opgave.

Uit de standaardbepaling blijkt dat voor Frans en Engels het gemiddelde niveau van de onderzochte opgaven geleidelijk stijgt van examen naar examen:

- Voor Engels GL/TL ligt het niveau van de opgaven tussen B1 en B2 in, voor Engels KB ruim boven A2. Voor Engels BB ligt het niveau net onder A2.
- Voor Frans GL/TL ligt dit niveau tussen A2 en B1 in en voor KB op A2.
- Voor Duits bleek het ERK niveau van de onderzochte opgaven voor GL/TL lager te liggen dan voor KB. GL/TL ligt op ruim B1, KB tussen B1 en B2 in.

¹⁵ CITO, De koppeling van de centrale examens tekstbegrip moderne vreemde talen aan het Europees Referentiekader, Arnhem, 2006.

¹⁶ Als een examen hoofdzakelijk A2 opgaven bevat, en de kandidaat maakt die allemaal goed, dan heeft die kandidaat een prestatie geleverd op A2 niveau. Het is mogelijk dat hij ook op B1 zou kunnen presteren, maar op grond van dat examen kan dat niet geconstateerd worden omdat het examen geen, of te weinig B1 opgaven bevat.

Dit kan verklaard worden door de mogelijkheid dat de bij de standaardbepaling gebruikte opgaven GL/TL en KB door toeval niet of weinig van elkaar in ERK niveau verschilden. Voor alle duidelijkheid kan hier het volgende aan toegevoegd worden: opgaven behorend tot één ERK niveau hoeven niet dezelfde moeilijkheidsgraad te hebben, met andere woorden op ieder ERK niveau kunnen er moeilijke en makkelijke opgaven zijn. Vermoedelijk heeft KB Duits dus wat meer makkelijke B1 opgaven gehad, en GL/TL Duits wat moeilijker B1 opgaven. Eerder in deze syllabus (2.1.1) is gesteld, dat de examens KB Duits zich op een minder hoog niveau dan de examens GL/TL dienen te bewegen. In de praktijk betekent dit dat opgaven op het niveau B1 voor Duits KB een minder groot aandeel in de examens mogen hebben dan in de GL/TL examens Duits. De verwachting is dat Duits BB in de praktijk waarschijnlijk net onder A2 niveau zal liggen.

2.2.2 *Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid*

Het Centraal Examen bestaat voor Duits en Frans ook in digitale vorm. Daarin wordt naast Leesvaardigheid tevens Luister- en Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid geëxamineerd.

2.2.2.1 De examens Luister- en Kijkvaardigheid en het ERK

Inleiding

Om de examens Luistervaardigheid te kunnen relateren aan het Europees Referentiekader is een theoretisch onderzoek en een standardsettingsprocedure uitgevoerd. Anders dan voor Leesvaardigheid zijn er op dit moment nog geen resultaten van de standaardsetting beschikbaar, waarbij is bepaald op welke ERK-niveaus zich de opgaven van examens uit het recente verleden bevinden.

De SLO heeft in opdracht van het ministerie de examenprogramma's ingeschaald in het ERK. Om dit te kunnen doen was het nodig om de specificaties van het huidige examenprogramma te vergelijken met de niveauspecificaties van het ERK, zoals ze zijn verwoord in Taalprofielen. Die vergelijking leidde tot de volgende tabellen, waarin de grijze kolommen de eindtermen (tabel 1) of de specificaties (tabel 2) uit het examenprogramma weergeven, de witte kolommen het ERK/Taalprofielen.

Tabel 1: Vergelijking van de eindtermen met de globale descriptoren van het ERK (in Taalprofielen als 'beheersingsniveaus' aangeduid).

Eindtermen	ERK/Taalprofielen			
		A1	A2	B1
gegeven een bepaalde informatiebehoefte, aangeven welke relevante informatie een audio(-visuele)	Luisteren naar tv, video- en geluidsopnames	vertrouwde woorden en basiszinnen begrijpen	voorspelbare info in alledaags materiaal vinden	relevante informatie vinden en begrijpen in alledaags materiaal

tekst bevat				
de hoofdgedachte van een audio (-visuele) tekst, dan wel van delen van een audio(-visuele) tekst aangeven	Luisteren naar tv, video- en geluidsopnames		de belangrijkste punten vinden in korte duidelijke, en eenvoudige boodschappen en aankondigingen	de hoofdpunten begrijpen
de betekenis van belangrijke elementen van een audio(-visuele) tekst aangeven	Luisteren naar tv, video- en geluidsopnames		de belangrijkste punten vinden in korte duidelijke, en eenvoudige boodschappen en aankondigingen	de hoofdpunten begrijpen
gebruik maken van compenserende strategieën			op basis van idee waarschijnlijke betekenis van woorden afleiden uit context	woorden afleiden uit context binnen bekende onderwerpen

Tabel 2: Vergelijking van de specificaties van de eindtermen met de tekstkenmerken van het ERK

categorie	I - vmbo (BB)	II - vmbo (KB)	II - vmbo Engels/Duits	A1 (ERK)	A2 (ERK)	B1 (ERK)
onderwerpen	passen bij belevings- en ervaringswereld concreet, vertrouwd breed publiek	passen bij belevings- en ervaringswereld concreet, vertrouwd breed publiek verhalende, literair, cultureel getint		eenvoudig, vertrouwd, alledaags	eenvoudig, vertrouwde onderwerpen, van direct belang voor betrokkene	vertrouwd uit eigen vakgebied of interessegebied
woordgebruik/ zinsbouw	eenvoudige opbouw, expliciete informatie, visuele ondersteuning redundant frequente woorden, minder frequent, dan	samengestelde zinnen, gemarkeerde opbouw, expliciete informatie, minder redundant; minder frequente woorden	duidelijke opbouw; impliciete informatie; complexe zinnen; enige redundantie aanwezig	zeer eenvoudig; zinnen zijn gescheiden door pauzes	eenvoudig	eenvoudig; binnen eigen vak- en/of interessegebied wordt complex taalgebruik wel begrepen

	afleidbaar uit tekst	kunnen voorkomen, niet afleidbaar uit context				
tekstlengte				kort	kort	niet al te lang
tempo en articulatie	laag tempo; kan regionaal, sociaal of individueel gekleurd zijn, geen dialect	aangepast tempo	normaal tempo	spreker spreekt zorgvuldig, langzaam en duidelijk	spreker spreekt rustig en duidelijk	normaal; duidelijk gearticuleerde standaardtaal
strategieën	compenserende	compenserende, verbanden aangeven tussen tekstdelen		geen omschrijving op dit niveau	een idee over de betekenis van het geheel (van korte teksten over alledaagse en concrete onderwerpen) waarschijnlijk van betekenis van onbekende woorden uit context afleiden	betekenis van onbekende woorden gerelateerd aan vakgebied/interesses bepalen aan de hand van de context. betekenis van zinnen herleiden, als besproken onderwerp bekend is.

2.2.2.2 De examens Schrijfvaardigheid gerelateerd aan het ERK

Inleiding

Net als voor Luister- en Kijkvaardigheid is er tot nu toe voor Schrijfvaardigheid slechts een theoretisch onderzoek beschikbaar waarbij de eindtermen gerelateerd zijn aan het ERK .

Tabel 1: Vergelijking van de eindtermen met de globale descriptoren van het ERK

Eindtermen	ERK/Taalprofielen		
		A1	A2
Persoonlijke gegevens verstrekken	Aantekeningen, berichten, formulieren	Eenvoudige lijst met vragen over zichzelf beantwoorden	Standaardformulieren invullen
een korte schriftelijke mededeling doen	Correspondentie	Een kort, eenvoudig smsje of e-mail schrijven	Korte eenvoudige berichten schrijven over zaken van direct belang
een eenvoudig briefje schrijven	Correspondentie	Een korte eenvoudige briefkaart schrijven	Een eenvoudig persoonlijk briefje of e-mail schrijven
op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken	Correspondentie		

Tabel 2: Vergelijking van de specificaties van de eindtermen met de tekstkenmerken van het ERK

Categorieën	I - vmbo (BB)	II - (KB/GT)	A1 (ERK)	A2 (ERK)	B1 (ERK)
tekstsoorten	invulformulieren; brief-/ansichtkaarten; memo fax	brieven in toeristische sfeer; semi formele brieven e-mail	korte mededeling; formulier	korte notities, boodschappen zeer eenvoudige persoonlijke brief	samenhangende tekst; persoonlijke brief
onderwerpen/situaties	persoonlijke omstandigheden; reageren op brief; representatief	alle uit dagelijks leven, studie, beroep en vrije tijd	betrekking op eigen persoon of imaginaire personen	directe omgeving schrijver; eenvoudige alledaagse situaties	vertrouwd, binnen leefwereld (ervaringen, indrukken)
woordenschat en woordgebruik	redelijk correct; passend voor situatie standaardzinnen reproductief	hoofdzaken volledig geformuleerd	eenvoudige uitdrukkingen over persoonlijke details en concrete situaties	Standaardpatronen	toereikend voor vertrouwde onderwerpen en gebeurtenissen
grammaticale correctheid	redelijk correctheid; geen verstoorde communicatie	bij voorspelbaar taalgebruik correct	klein aantal eenvoudige constructies; uit hoofd	eenvoudige constructies; systematisch met elementaire	redelijk correct gebruik van routines en patronen in

			geleerde uitdrukkingen	fouten	voorspelbare situaties
spelling en interpunctie	weinig fouten m.b.t. briefconventies; geen verstoorde communicatie; passen	geen fouten t.a.v. briefconventies	bekende woorden en korte zinnen correct overgeschreven	korte zinnen over alledaagse onderwerpen correct overgeschreven; korte bekende woorden fonetisch goed gespeld	lopende tekst is begrijpelijk; spelling, interpunctie accuraat
coherentie			eenvoudige voegwoorden zoals 'en' of 'dan'	eenvoudige voegwoorden: 'en', 'maar', 'omdat'	afzonderlijke elementen tot samenhangend geheel

3 Syllabus Moderne vreemde talen GT

3.1 Verdeling examenstof over CE/SE bij GT

Tabel:

Verdeling van de examenstof Engels GT over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		B	CE	moet op SE	mag op SE
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		GT	
MVT/K/2	Basisvaardigheden	X		GT	
MVT/K/3	Leervaardigheden in de moderne vreemde talen	X	GT	GT	
MVT/K/4	Leesvaardigheid	X	GT		GT
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³	X		GT	
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid	X		GT	
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ⁴	X		GT	
MVT/V/1	Leesvaardigheid	X	GT		GT
MVT/V/2	Schrijfvaardigheid	X	GT		GT
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	X		GT	
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang	X	GT		GT

Tabel: Verdeling van de examenstof Frans, Duits, Spaans, Turks en Arabisch GT over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden	B	CE	moet op SE	mag op SE
----------------	---	----	------------	-----------

MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		GT	
MVT/K/2	Basisvaardigheden	X		GT	
MVT/K/3	Leersvaardigheden in de moderne vreemde talen	X	GT	GT	
MVT/K/4	Leesvaardigheid	X	GT		GT
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³	X		GT	
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid	X		GT	
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ⁵	X		GT ¹⁷	
MVT/V/1	Leesvaardigheid	X		GT	
MVT/V/2	Schrijfvaardigheid	X	GT ¹⁸		GT
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	X		GT	
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang	X	GT		GT

3.2 Specificatie van de globale eindtermen voor het CE bij GT

In alle centrale examens wordt Leesvaardigheid geëxamineerd. Deze vaardigheid neemt daarom een prominente plaats in de syllabus in. In hoofdstuk 3.2.2 komt Schrijfvaardigheid aan de orde als vaardigheid die naast Leesvaardigheid in het CE Engels wordt getoetst.

Indien u niet vertrouwd bent met het Europees Referentie Kader raden wij u aan eerst hoofdstuk 4 te lezen waarin een samenvatting wordt gegeven van ERK en Taalprofielen.

3.2.1 Leesvaardigheid

In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens aan bod:

- de specificatie van de examens in termen van de niveaus van het Europese Referentiekader;
- de specificatie van de examens in termen van het algemene beheersingsniveau, de globale en specifieke descriptoren zoals geformuleerd in Taalprofielen;
- de beoordeling van de prestaties van de kandidaten.

¹⁷ Geldt niet voor Arabisch, daarvoor geldt dat MVT/K/7 Schrijfvaardigheid niet tot het examenprogramma behoort.

¹⁸ De centrale examens Arabisch, Duits, Frans, Spaans en Turks hebben ook impliciet betrekking op de exameneenheid MVT/V/3.

Voor verantwoording van en toelichting op de keuzes die zijn gemaakt met betrekking tot de toetsspecificatie wordt verwezen naar de hoofdstukken 3 en 4. Daarin komen het ERK en Taalprofielen aan de orde alsmede de resultaten van de onderzoeken waarop de koppeling van het vanaf 2007 geldende examenprogramma en de examenopgaven aan het ERK is gebaseerd.

3.2.1.1 De samenstelling van de examens in perspectief van het Europees Referentiekader

Hieronder wordt voor Duits, Engels en Frans per taal en per schooltype aangegeven wat het aandeel móet zijn van de verschillende ERK-niveaus in één examen. De CVE

heeft zich hierbij gebaseerd op de uitkomsten van het koppelingsonderzoek zoals beschreven in hoofdstuk 4 van deze syllabus. De CVE handhaaft daarmee vooral nog de bestaande moeilijkheidsgraad van de examens. Ieder examen bestaat uit opgaven van aangrenzende ERK-niveaus. Voor iedere taal en ieder schooltype is de samenstelling verschillend.¹⁹

Tabel 1: Samenstelling examens Duits, Engels, Frans

	BB	KB	GL/TL
Duits	Overwegend A2, een enkele A1 komt voor	Overwegend A2, een enkele B1 komt voor	Iets meer B1 dan A2
Engels	Overwegend A2, een enkele B1 komt voor	Ongeveer evenveel A2 als B1	Overwegend B1, zowel enkele B2 als enkele A2 komen voor
Frans	Overwegend A2 en A1 in redelijke mate	Overwegend A2, een enkele B1 komt voor	Ongeveer evenveel A2 als B1

Zoals in de inleiding al is gesteld moeten voor de andere talen de resultaten van de tweede fase van het koppelingsonderzoek worden afgewacht voordat de samenstelling van deze examens op basis van het ERK kan worden bepaald.

3.2.1.2 Algemene beheersingsniveaus, globale en specifieke descriptor

Zoals reeds gesteld in hoofdstuk 0 is de specificatie van de globale eindterm voor leesvaardigheid gebaseerd op het ERK en Taalprofielen. In deze documenten worden voor alle vaardigheden per ERK-niveau een algemeen beheersingsniveau geformuleerd. Omdat de examenopgaven van het vmbo voor verschillende talen en onderwijstypen opgaven bevatten uit de ERK-niveaus A1 tot en met B2 beperken we ons hier voor leesvaardigheid tot de omschrijvingen van deze vier niveaus.

Algemene beheersingsniveaus

Niveau: A1

Kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijvoorbeeld in mededelingen, op posters en in catalogi

Niveau: A2

Kan korte, eenvoudige teksten lezen. Kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, menu's en dienstregelingen. Kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.

¹⁹ Het zou natuurlijk mooi geweest zijn als uit het koppelingsonderzoek was gebleken dat ieder examen slechts aan één niveau gekoppeld was. De examens blijken echter over het algemeen samengesteld te zijn uit opgaven van meer dan één ERK-niveau. De wens om voor ieder examen één bepaald ERK-niveau te kiezen ligt voor de hand, maar zou alleen uitvoerbaar zijn indien de randvoorwaarden in het moderne vreemde talenonderwijs zouden veranderen. Wanneer bijvoorbeeld voor Engels GL/TL gesteld zou worden dat het examen het B1-niveau zou moeten dekken dan zou dit examen méér B2-opgaven moeten gaan bevatten. Daarmee zou het examen moeilijker worden.

Niveau: B1

Kan teksten begrijpen die hoofdzakelijk bestaan uit zeer frequente dagelijkse, of aan het werk gerelateerde taal. Kan de beschrijving van gebeurtenissen, gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen.

Niveau: B2

Kan artikelen en verslagen lezen die betrekking hebben op eigentijdse problemen, waarbij de schrijvers een bijzondere attitude of standpunt innemen. Kan eigentijds literair proza begrijpen

Bij elk algemeen beheersingsniveau wordt in Taalprofielen ook een beschrijving gegeven van mogelijk uitgangsmateriaal, in casu de teksten. De variatie in tekstsoorten (bijvoorbeeld: artikelen, annonces, reclame, ingezonden brieven etc.) en tekstenmerken (bijvoorbeeld: complexe structuur, abstractie, mate van onbekend vocabulaire etc.) en onderwerpen is groot.²⁰

Globale descriptoren

Uit de algemene beheersingsniveaus (voor leesvaardigheid) zijn descriptoren afgeleid. Dit zijn beschrijvingen van leesgedrag in bepaalde taalgebruikssituaties. Deze beschrijvingen, in het ERK 'illustrative scales' genoemd benoemen clusters van functioneel taalgebruik. Enerzijds dienen zij niet als uitputtend beschouwd te worden, anderzijds omvatten zij zoveel voorbeelden van functioneel taalgebruik dat ze als leidraad kunnen dienen bij de specificatie van de examens. We onderscheiden de volgende clusters, ook wel globale descriptoren genoemd:

- Correspondentie lezen
- Oriënterend lezen
- Lezen om informatie op te doen
- Instructies lezen

Specifieke descriptoren

De globale descriptoren bestaan uit specifieke descriptoren ('can-do statements'). Deze can-do statements worden aan een niveauaanduiding gekoppeld: van basis gebruiker van de vreemde taal (A1 en A2) via onafhankelijk gebruiker (B1-B2) naar ervaren gebruiker (C1-C2)²¹.

In het schema op de volgende pagina wordt aangegeven op welke globale en specifieke descriptoren examenopgaven betrekking kunnen hebben. Niet elke specifieke descriptor zal in elk examen even vaak voorkomen. De praktische toetsbaarheid van bepaalde teksten, met name instructieteksten en het niet-algemeen vormende karakter van bepaalde teksten, zoals zakelijk getinte teksten zijn factoren die hierbij een rol spelen.

Omwille van de overzichtelijkheid zijn steeds per globale descriptor alle can-do statements bij elkaar gezet, oplopend van A1 tot en met B2. Bij de keuze van de can-do statements voor de examens wordt vanzelfsprekend rekening gehouden met het specifieke niveau, of de specifieke niveaus waarop de examens zich bewegen (zie voor het overzicht daarvoor par. 3.2.1.1).

Specifieke descriptoren	Niveau descriptor
1 CORRESPONDENTIE LEZEN	
Kan korte mededelingen begrijpen	A1

Kan voorgedrukte kaarten begrijpen met standaard boodschappen	A1
Kan een korte, eenvoudige brief, e-mail of fax begrijpen	A2
Kan persoonlijke brieven en e-mails voldoende begrijpen om met iemand te kunnen corresponderen	B1
Kan een eenvoudige zakelijke brief, fax of e-mail voldoende begrijpen om adequaat te kunnen reageren	B1
Kan brieven of e-mails over onderwerpen in de eigen interessesfeer met gemak lezen en snel de essentie vatten	B2
Kan de meeste zakelijke correspondentie van verschillende instanties begrijpen	B2

²⁰ Bij de constructie van de examens leesvaardigheid is al lange tijd een dergelijke variatie in onderwerpen, tekstsoorten en tekstkenmerken nagestreefd.

2 ORIËTEREND LEZEN	
Kan een korte standaard mededeling lezen	A1
Kan dingen opzoeken in of kiezen uit een lijst	A1
Kan eenvoudige informatie op een poster, mededelingenbord of leaflet lezen	A1
Kan specifieke informatie vinden en begrijpen in eenvoudig, alledaags materiaal	A2
Kan eenvoudige advertenties met weinig afkortingen begrijpen	A2
Kan in lijsten, overzichten en formulieren specifieke informatie vinden en begrijpen	A2
Kan alledaagse borden en mededelingen begrijpen	A2
Kan relevante informatie vinden en begrijpen in brochures en korte officiële documenten	B1
Kan in langere teksten over thema's binnen het eigen interessegebied informatie zoeken	B1
Kan snel belangrijke detailinformatie vinden in lange en complexe teksten	B2
Kan bij allerlei soorten berichten, artikelen of verslagen snel bepalen of het de moeite waard is om deze nader te bestuderen	B2
Kan meer complexe advertenties begrijpen	B2
3 LEZEN OM INFORMATIE OP TE DOEN	
Kan zich een idee vormen van de inhoud van een korte tekst, in het bijzonder als die visueel ondersteund is	A1
Kan in korte informatieve teksten informatie over personen en plaatsen begrijpen	A1
Kan specifieke informatie begrijpen in eenvoudige teksten	A2
Kan de hoofdlijn begrijpen van eenvoudige teksten in een tijdschrift, krant of op een website	A2
Kan korte, beschrijvende teksten over vertrouwde onderwerpen begrijpen	A2
Kan belangrijke feitelijke informatie begrijpen in korte verslagen en artikelen	B1
Kan hoofdthema en belangrijkste argumenten begrijpen in eenvoudige teksten in tijdschriften, kranten of op internet	B1
Kan eenvoudige teksten lezen voor plezier	B1

Kan teksten begrijpen over actuele onderwerpen waarin de schrijver een bepaald standpunt inneemt	B2
Kan literaire en non-fictie teksten lezen met een redelijke mate van begrip voor het geheel en voor details	B2
Kan in teksten over onderwerpen van algemeen belang of binnen het eigen vak- of interessegebied nieuwe informatie en specifieke details vinden	B2
4 INSTRUCTIES LEZEN	
Kan eenvoudige en korte instructies begrijpen	A1
Kan eenvoudige, goed gestructureerde instructies begrijpen	A2
Kan duidelijk geschreven, ondubbelzinnige instructies begrijpen	B1
Kan lange en complexe instructies begrijpen, mits er gelegenheid is om moeilijke stukken meermalen te lezen	B2

3.2.2 *Schrijfvaardigheid (alleen voor Engels GL/TL)*

Voor de exameneenheid Schrijfvaardigheid, die (nog) niet gekoppeld is aan het ERK gelden de bestaande eindtermen en specificaties.

De kandidaat kan

1 een formele brief schrijven om:

- informatie te vragen
- iets te arrangeren of af te zeggen

2 strategieën toepassen om tekorten in taalkennis te compenseren door:

- omschrijvingen te gebruiken
- te parafraseren

²¹ Zie voor meer informatie over deze niveauaanduidingen Hoofdstuk 4.

Met betrekking tot de situaties en onderwerpen geldt:

- situaties:
 - de situatie is representatief voor de werkelijkheid
- onderwerpen:
 - persoonlijke omstandigheden
 - school
 - vrije tijd
 - vakantie
 - het weer
 - gezondheid en welzijn
 - onderwijs
 - toekomstplannen

Met betrekking tot de kwaliteit van uitvoering geldt:

- het taalgebruik is passend in de situatie
- bij eigen formuleringen verstoren grammaticale fouten de communicatie niet
- slechts in beperkte mate hoeft er van creatief schrijven sprake te zijn

- bij voorspelbaar taalgebruik en standaardformuleringen zijn spelling en woordgebruik correct
- hoofdzaken zijn volledig en duidelijk geformuleerd
- de kandidaat maakt geen fouten ten aanzien van briefconventies.

3.3 De beoordeling van de prestaties van de kandidaten

Bij de normering van de examens worden scores omgezet in cijfers met behulp van een algoritme dat de N term wordt genoemd. Zelfs bij $N = 0$ hoeft een kandidaat maar 60% van de opgaven goed te hebben voor een voldoende. Het gemiddelde prestatieniveau van kandidaten is dus per definitie altijd lager dan het niveau van de opgaven.

Het koppelingsonderzoek waarvan de standaardbepaling deel uitmaakte, heeft laten zien dat de examens zich bewegen op meerdere ERK niveaus. Het is dan ook logisch dat de grens tussen voldoende en onvoldoende (cesuur) die bij ieder examen bepaald wordt door de CVE, bijna nooit samenvalt met de grens tussen een bepaald ERK niveau en het daarop volgende. Een deel van de kandidaten met een onvoldoende bijvoorbeeld kan dan toch gepresteerd hebben op een bepaald ERK niveau. Dit niveau is dan het laagste van de door de opgaven bestreken range van ERK niveaus.

De CVE zal ook in de toekomst de examens op gebruikelijke wijze normeren. Daarnaast zal het wellicht mogelijk zijn om per examen een score aan te geven waarboven een voor een bepaald ERK niveau bereikt is.

4 Het Europees Referentiekader en Taalprofielen

De examens Leesvaardigheid zijn gekoppeld aan het Europees Referentiekader (ERK). Voor Luisteren, Kijkvaardigheid en Schrijfvaardigheid is er alleen een theoretische koppeling gemaakt. Hierdoor was het mogelijk de globaal geformuleerde eindtermen te voorzien van niveauaanduidingen. Hierbij is mede gebruik gemaakt van Taalprofielen. In dit hoofdstuk worden beide documenten nader toegelicht.

4.1 Het Europees Referentiekader

Oorsprong en doel

Aan de basis voor de ontwikkeling van het ERK stond een conferentie die in 1991 in Zwitserland plaats vond en waarop werd besloten een zogenoemd 'Common European Framework of Reference' (CEF(R)) te ontwikkelen. Een dergelijk document moest als doel hebben:

- de samenwerking tussen allerlei Europese onderwijsinstellingen in de verschillende landen te stimuleren;
- een stevige basis te vormen voor een bilaterale erkenning van taalkwalificaties (diploma's, certificaten);
- leerlingen, studenten, leraren, ontwikkelaars van cursussen en materialen, testinstellingen en onderwijsmanagers behulpzaam te zijn bij hun activiteiten.

Om deze doelen te kunnen bereiken werd een systeem van niveaus voor taalvaardigheid ontwikkeld, dat overal in Europa gehanteerd zou moeten worden. Het streven naar meer samenhang in de taalniveaus van de verschillende Europese landen is niet nieuw. Reeds in 1980 verscheen bij de Raad van Europa (Straatsburg) in verschillende talen een niveaubeschrijving, die als 'drempelniveau' (Threshold Level,

Kontaktschwelle, Niveau Seuil) onder andere een rol speelde bij de beschrijving van de toenmalige niveaus voor mavo-C en mavo-D.

Het Europees referentiekader: zes niveaus, vijf 'gebruiksterreinen' (taalvaardigheden)
 Het ERK beschrijft de taalvaardigheden op basis van vijf 'gebruiksterreinen'²² en zes competentieniveaus.

De zes competentieniveaus hebben in het Europese document de volgende namen gekregen:

- Breakthrough
- Waystage
- Threshold
- Vantage\Effective operational proficiency
- Mastery

Een paar van de oorspronkelijke namen uit het document van de Raad van Europa (Waystage,

Vantage) laten zich moeilijk vertalen. Wanneer we ze echter koppelen aan de klassieke indeling van een basisniveau, een middenniveau en een gevorderd niveau, ontstaat er een vertakt systeem dat begint bij een eerste opdeling in drie brede niveaus: A, B en C, wordt verder onderverdeeld in A1, A2, B1, B2, C1 en C2. Zo wordt geïllustreerd hoe de niveaus samenhangen.

	A		B		C
Gebruiker	Basisgebruiker		Onafhankelijke Gebruiker		Vaardige
\	/	\	/	\	/
A1	A2	B1	B2	C1	
C2	Breakthrough	Waystage	Threshold	Vantage	Effective Proficiency
Mastery					

Voor het eerste niveau is slechts beginnerskennis vereist (A1). Vervolgens klimt het niveau op tot C2 dat een vrijwel perfecte beheersing beschrijft ('volledige beheersing', Trim²³). Deze niveaus worden - en dan met name de aanduiding met letter en cijfer - ondertussen overal in Europa gehanteerd en dus ook in het buitenland begrepen. Zo wordt internationale vergelijking van taalniveaus tussen de verschillende landen mogelijk.

Globale beschrijving van de taalvaardigheden op de zes niveaus

In de onderstaande tabel worden de niveaus gepresenteerd in globale schalen, die de systematiek en het niveau duidelijk moeten maken aan niet-specialisten. Deze schalen geven een globaal beeld van de competenties waarover een taalleerder moet beschikken als hij dit niveau 'heeft'. In deze niveaus komen alle gebruiksterreinen voor, zij het - zoals gezegd - tamelijk globaal.²⁴

Basisgebruiker	A1	Kan vertrouwde dagelijkse uitdrukkingen en basiszinnen gericht op de bevrediging van concrete behoeften begrijpen en gebruiken. Kan zichzelf aan anderen voorstellen en kan vragen stellen en beantwoorden over persoonlijke gegevens zoals waar hij/zij woont, mensen die hij/zij kent en dingen die hij/zij bezit. Kan op een simpele wijze reageren, aangenomen dat de andere persoon langzaam en duidelijk praat en bereid is om te helpen.
	A2	Kan zinnen en regelmatig voorkomende uitdrukkingen begrijpen die verband hebben met zaken van direct belang (bijvoorbeeld persoonsgegevens, familie, winkelen, plaatselijke geografie, werk). Kan communiceren in simpele en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling over vertrouwde en alledaagse kwesties vereisen. Kan in eenvoudige bewoordingen aspecten van de eigen achtergrond, de onmiddellijke omgeving en kwesties op het gebied van directe behoeften beschrijven.

- ²² Er zijn vijf 'gebruiksterreinen' of taalvaardigheden omdat de gebruikelijke categorie van Gespreksvaardigheid in het ERK opgedeeld is in 'spreken' en 'gesprekken voeren'.

Onafhankelijke gebruiker	B1	Kan de belangrijkste punten begrijpen uit duidelijke standaardteksten over vertrouwde zaken die regelmatig voorkomen op het werk, op school en in de vrije tijd. Kan zich redden in de meeste situaties die kunnen optreden tijdens het reizen in gebieden waar de betreffende taal wordt gesproken. Kan een eenvoudige lopende tekst produceren over onderwerpen die vertrouwd of die van persoonlijk belang zijn. Kan een beschrijving geven van ervaringen en gebeurtenissen, dromen, verwachtingen en ambities en kan kort redenen en verklaringen geven voor meningen en plannen.
	B2	Kan de hoofdgedachte van een ingewikkelde tekst begrijpen, zowel over concrete als over abstracte onderwerpen, met inbegrip van technische besprekingen in het eigen vakgebied. Kan zo vloeiend en spontaan reageren dat een normale uitwisseling met moedertaalsprekers mogelijk is zonder dat dit voor een van de partijen inspanning met zich meebrengt. Kan duidelijke, gedetailleerde tekst produceren over een breed scala van onderwerpen; kan een standpunt over een actuele kwestie uiteenzetten en daarbij ingaan op de voor- en nadelen van diverse opties.

Vaardige gebruiker	C1	Kan een uitgebreid scala van veeleisende, lange teksten begrijpen en de impliciete betekenis herkennen. Kan zichzelf vloeiend en spontaan uitdrukken zonder daarvoor aantoonbaar naar uitdrukkingen te moeten zoeken. Kan flexibel en effectief met taal omgaan ten behoeve van sociale, academische en beroepsmatige doeleinden. Kan een duidelijke, goed gestructureerde en gedetailleerde tekst over complexe onderwerpen produceren en daarbij gebruikmaken van organisatorische structuren en verbindingswoorden
	C2	Kan vrijwel alles wat hij hoort of leest gemakkelijk begrijpen. Kan informatie die afkomstig is van verschillende gesproken en geschreven bronnen samenvatten, argumenten reconstrueren en hiervan samenhangend verslag doen. Kan zichzelf spontaan, vloeiend en precies uitdrukken en kan hierbij fijne nuances in betekenis, zelfs in complexere situaties, onderscheiden.

Nadere concretisering in descriptoren

Een verdere concretisering van deze algemene beheersingsniveaus vormen de globale en gedetailleerde descriptoren. Deze zijn rechtstreeks afgeleid van het algemene beheersingsniveau zoals dat voor alle vaardigheden is geformuleerd. Zo ontstaat een samenhangend stelsel van doelen voor het vreemde talen onderwijs in Europa. De niveaus zijn overigens cumulatief, dat wil zeggen dat beheersing op een bepaald niveau inhoudt dat alles wat verondersteld wordt op een onderliggend niveau ook wordt beheerst.

De globale descriptoren zijn onderverdeeld in een aantal clusters²⁵ met concrete uitwerkingen van de 'gebruiksterreinen' (de vaardigheden).

Voor Leesvaardigheid wordt de volgende indeling gehanteerd:

1. Het lezen van correspondentie
2. Het oriënterend lezen
3. Het lezen om informatie op te doen
4. Het lezen van instructies.

²³ Trim J.L.M. 1978 Some Possible Lines of Development of an Overall Structure for a European Unit Credit Scheme for Foreign Language Learning by Adults, Raad van Europa

²⁴ Het Europees Referentiekader kent nog een tweetal 'common reference levels'. Het ene heeft betrekking op de zelf-evaluatie ('self-assessment grid'), dat vooral een rol speelt bij de inhoud en vormgeving van het Europees Taalportfolio. Het andere geeft een overzicht van 'qualitative aspects of spoken language use'. Hiervan is echter op moment van schrijven geen Nederlandse vertaling beschikbaar.

Voor Luister- en Kijkvaardigheid:

1. Gesprekken tussen moedertaalsprekers verstaan
2. Luisteren als lid van een live publiek
3. Luisteren naar aankondigingen en instructies
4. Luisteren naar tv, video- en geluidsopnames

Voor schrijfvaardigheid:

1. Correspondentie
2. Aantekeningen, berichten, formulieren
3. Verslagen en rapporten
4. Vrij schrijven.

Een dergelijke onderverdeling maakt het mogelijk steeds concretere en gedetailleerdere beschrijvingen te maken, in de vorm van de zogenoemde 'ik kan - beschrijvingen' (can-do statements).

4.2 Taalprofielen

Om de eindtermen van het examenprogramma te kunnen 'vertalen' in niveaus van het Europees Referentiekader is gebruik gemaakt van 'Taalprofielen'²⁶. Deze zijn in opdracht van het ministerie van OC&W gemaakt en door CITO gevalideerd²⁷. Ze geven een overzicht van de niveaus A1 t/m C1 van het ERK geïllustreerd met 'ik kan - beschrijvingen' die van voorbeelden van concrete taalgebruikssituaties zijn voorzien.

Taalprofielen zijn opgebouwd per vaardigheid. Voor Leesvaardigheid bijvoorbeeld worden de volgende zaken beschreven:

- Het ERK-niveau. Hier wordt een beschrijving gegeven van het beheersingsniveau dat moet worden getoond bij een bepaald niveau.
- De tekstkenmerken. Om teksten te kunnen 'toewijzen' aan een bepaald niveau, noemt het ERK een aantal kenmerkende criteria waaraan een tekst binnen dat niveau moet voldoen. Die criteria hebben o.a. betrekking op onderwerp, woordgebruik en zinsbouw, tekstindeling en tekstlengte.
- De te hanteren strategieën. Hierbij gaat het erom dat de taalleerder een aantal receptieve strategieën hanteert die hem helpen de te lezen tekst te begrijpen. Kernwoorden daarbij zijn signalen herkennen en interpreteren.
- De globale descriptoren. Deze descriptoren zijn voor Leesvaardigheid ingedeeld volgens de al eerder vermelde clustering (zie 2.1.2).
- De gedetailleerde descriptoren. Deze descriptoren beschrijven precies wat een taalleerder op een bepaald niveau moeten kunnen (laten zien).
- Voorbeelden van taalgebruikssituaties. Voor elk van de gedetailleerde descriptoren zijn taalgebruikssituaties opgenomen. Daarbij gaat het om voorstelbare communicatieve situaties waarin de taalleerder terecht kan komen en waarin het bij het niveau behorend gedrag moet vertonen.

Hieronder volgen de beschrijvingen van de taalniveaus voor Leesvaardigheid uit 'Taalprofielen'. Het niveau C2 is niet in 'Taalprofielen' uitgewerkt. Voor het vmbo als geheel geldt dat slechts de niveaus A1 tot en met B2 relevant zijn.

A1	Kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijvoorbeeld in mededelingen, op posters en in catalogi.
A2	Kan korte, eenvoudige teksten lezen. Kan specifieke voorspelbare informatie

	vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, menu's en dienstregelingen. Kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.
--	---

- ²⁵ In het Europees Referentiekader zijn deze clusters terug te vinden in de zogenaamde 'illustrative scales' (hoofdstuk 4.4).
- ²⁶ Liemberg, E. en D.Meijer, Taalprofielen, Enschede, 2004.
- ²⁷ Voor deze validatie is een groep experts bijeen gebracht die onafhankelijk van elkaar hebben gekeken naar de logische opbouw in moeilijkheidsgraad, zowel wat betreft de 'ik kan - beschrijvingen' als waar het gaat om de voorbeelden, die ter illustratie aan de 'ik kan - beschrijvingen' zijn gekoppeld. De mate van overeenstemming was zo groot dat kan worden aangenomen dat het instrument voldoende draagvlak heeft om een ingewikkeld proces als de inschatting van het examenprogramma te kunnen dragen.

B1	Kan teksten begrijpen die hoofdzakelijk bestaan uit zeer frequente dagelijkse, of aan het werk gerelateerde taal. Kan de beschrijving van gebeurtenissen, gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen
B2	Kan artikelen en verslagen lezen die betrekking hebben op eigentijdse problemen, waarbij de schrijvers een bijzondere attitude of standpunt innemen. Kan eigentijds literair proza begrijpen.
C1	Kan lange en complexe feitelijke en literaire teksten begrijpen, en het gebruik van verschillende stijlen onderkennen. Kan specialistische artikelen en lange technische instructies begrijpen, zelfs wanneer deze geen betrekking hebben op het eigen terrein.

Literatuur

CITO, De koppeling van de centrale examens tekstbegrip moderne vreemde talen aan het Europees Referentiekader, Arnhem, 2006

Council of Europe, Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment, Strasbourg, Raad van Europa, 2001

Hest, E.van, John H.A.L. de Jong, Gé Stoks, Nederlandse taalkwalificaties in Europees verband, Enschede/Arnhem, 2001

Liemberg, E. en D.Meijer, Taalprofielen, Enschede, 2004

Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, Koers VO, Den Haag, 2003

Trim J.L.M. Some Possible Lines of Development of an Overall Structure for a European Unit Credit Scheme for Foreign Language Learning by Adults, Raad van Europa, 1978

Bijlage: Voorbeelden van examenopgaven

1 Leesvaardigheid

De eindterm voor Leesvaardigheid is gekoppeld aan het Europees Referentie Kader. Het volgende hoofdstuk geeft per ERK-niveau en per globale descriptor voorbeelden van mogelijke eindexamenopgaven.

1.1 Toelichting bij de voorbeelden

Onder opgave wordt hier verstaan de combinatie van tekst en vraag of vragen. Deze voorbeelden zijn gekozen uit de in de afgelopen jaren afgenomen eindexamens Moderne Vreemde Talen. In het bestek van deze syllabus kan natuurlijk maar een beperkt aantal voorbeelden worden gegeven. Daarom is de keuze van de voorbeelden verspreid over alle Moderne Vreemde Talen.

De voorbeelden zijn wat betreft soorten vragen en teksten niet uitputtend; zij dienen allereerst om een aanduiding van de verschillende niveaus te geven. Ze bestaan voornamelijk, maar niet alleen uit examenopgaven uit VMBO-examens.

De voorbeelden hebben betrekking op de niveaus A1-A2-B1-B2 en zijn ingebed in het indelingssysteem van Taalprofielen. Als houvast staan voorafgaand aan de voorbeeldopgaven de bij het niveau behorende tekstkenmerken en strategieën.

1.2 De voorbeelden

Niveau: A1

Beheersingsniveau:

Kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijvoorbeeld in mededelingen, op posters en in catalogi.

Tekstkenmerken receptief	Strategieën
<p>onderwerp Concrete zaken over vertrouwde, alledaagse situaties.</p> <p>woordgebruik en zinsbouw Hoogfrequente woorden en korte, eenvoudige zinnen.</p> <p>tekstindeling Visuele ondersteuning.</p> <p>tekstlengte Korte, eenvoudige teksten.</p>	<p>signalen herkennen en interpreteren (geen descriptor op dit niveau)</p>

Voorbeelden:

A1	Correspondentie lezen	Kan voorgedrukte kaarten begrijpen met standaard boodschappen.	Engels
----	-----------------------	--	--------

A1	Oriënterend lezen	Kan dingen opzoeken in of kiezen uit een lijst.	Engels
A1	Lezen om informatie op te doen	Kan in korte informatieve teksten informatie over personen en plaatsen begrijpen.	Engels
A1	Instructies lezen	Kan eenvoudige en korte instructies begrijpen.	Engels

Niveau: A2

Beheersingsniveau:

Kan korte, eenvoudige teksten lezen. Kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, menu's en dienstregelingen. Kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.

Tekstkenmerken receptief	Strategieën
<p>onderwerp Alledaags, bekend en concreet.</p> <p>woordgebruik en zinsbouw Hoogfrequente woorden en woorden bekend uit de eigen taal of behorend tot internationaal vocabulaire. Teksten zijn eenvoudig en helder van structuur.</p> <p>tekstindeling De indeling geeft visuele ondersteuning bij het begrijpen van de tekst.</p> <p>tekstlengte Korte teksten.</p>	<p>signalen herkennen en interpreteren Kan op basis van een idee over de betekenis van het geheel van korte teksten over alledaagse en concrete onderwerpen, de waarschijnlijke betekenis van onbekende woorden uit de context afleiden.</p>

Voorbeelden:

A2	Correspondentie lezen	Kan een korte, eenvoudige brief, e-mail of fax begrijpen.	Engels
A2	Oriënterend lezen	Kan specifieke informatie vinden en begrijpen in eenvoudig, alledaags materiaal.	Frans
A2	Lezen om informatie op te doen	Kan specifieke informatie begrijpen in eenvoudige teksten.	Spaans, Duits
A2	Lezen om informatie op te doen	Kan de hoofdlijn begrijpen van eenvoudige teksten in een tijdschrift, krant of op een website.	Spaans, Duits
A2	Lezen om informatie op te doen	Kan korte, beschrijvende teksten over vertrouwde onderwerpen begrijpen.	Frans
A2	Instructies lezen	Kan eenvoudige, goed gestructureerde instructies begrijpen.	Engels

Niveau: B1

Beheersingsniveau:

Kan teksten begrijpen die hoofdzakelijk bestaan uit zeer frequente dagelijkse, of aan het werk gerelateerde taal. Kan de beschrijving van gebeurtenissen, gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen.

Tekstkenmerken receptief	Strategieën
onderwerp Vertrouwde, alledaagse of werkgerelateerde onderwerpen. woordgebruik en zinsbouw Eenvoudig en alledaags. tekstindeling Teksten zijn goed gestructureerd. tekstlengte Teksten kunnen langer zijn.	signalen herkennen en interpreteren onderwerpen die gerelateerd zijn aan zijn/haar vakgebied en interesses bepalen aan de hand van de context. Kan de betekenis van zo nu en dan voorkomende onbekende woorden afleiden uit de context en de betekenis van zinnen herleiden, op voorwaarde dat het besproken onderwerp bekend is.

Voorbeelden:

B1	Correspondentie lezen	Kan persoonlijke brieven en e-mails voldoende begrijpen om met iemand te kunnen corresponderen.	Frans
B1	Correspondentie lezen	Kan een eenvoudige zakelijke brief, fax of e-mail voldoende begrijpen om adequaat te kunnen reageren	Arabisch
B1	Oriënterend lezen	Kan relevante informatie vinden en begrijpen in brochures en korte officiële documenten.	Engels
B1	Lezen om informatie op te doen	Kan belangrijke feitelijke informatie begrijpen in korte verslagen en artikelen.	Engels
B1	Lezen om informatie op te doen	Kan hoofdthema en belangrijkste argumenten begrijpen in eenvoudige teksten in tijdschriften, kranten of op internet.	Frans
B1	Instructies lezen	Kan duidelijk geschreven, ondubbelzinnige instructies begrijpen.	Turks

Niveau: B2

Beheersingsniveau:

Kan artikelen en verslagen lezen die betrekking hebben op eigentijdse problemen, waarbij de schrijvers een bijzondere attitude of standpunt innemen. Kan eigentijds literair proza begrijpen.

Tekstkenmerken receptief	Strategieën
onderwerp Alledaagse onderwerpen en onderwerpen die aansluiten bij het eigen vakgebied. woordgebruik en zinsbouw Er zijn geen beperkingen mits	signalen herkennen en interpreteren tot tekstbegrip te komen, inclusief letten op hoofdpunten en begrip checken met gebruik van contextuele aanwijzingen hulpmiddelen

woordenboeken e.d. voorhanden zijn. tekstindeling Er zijn geen beperkingen. tekstlengte Speelt geen rol.	Incidenteel gebruik van een woordenboek bij gespecialiseerde artikelen buiten het eigen gebied.
--	---

Voorbeelden:

B2	Correspondentie lezen	Kan brieven of e-mails over onderwerpen in de eigen interessesfeer met gemak lezen en snel de essentie vatten.	Duits
B2	Oriënterend lezen	Kan snel belangrijke detailinformatie vinden in lange en complexe teksten.	Engels
B2	Lezen om informatie op te doen	Kan teksten begrijpen over actuele onderwerpen waarin de schrijver een bepaald standpunt inneemt.	Engels
B2	Lezen om informatie op te doen	Kan hoofdthema en belangrijkste argumenten begrijpen in eenvoudige teksten in tijdschriften, kranten of op internet.	Frans
B2	Instructies lezen	Kan duidelijk geschreven, ondubbelzinnige instructies begrijpen.	Turks

Geglobaliseerd examenprogramma

Franse taal

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken			
1.	De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van de Moderne Vreemde Talen in de maatschappij.	X	X	X
MVT/K/2	Basisvaardigheden			
2.	De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.	X	X	X
MVT/K/3	Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen	CE	CE	CE
3.	De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot: <ul style="list-style-type: none"> – het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek- en gespreksdoelen – de bevordering van het eigen taalleerproces – het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. – kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen 	X	X	X

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/4	Leesvaardigheid	CE	CE	CE
4.	De kandidaat kan: – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken – verbanden tussen delen van een tekst aangeven.	X	X	X
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid	CE	CE	CE
5.	De kandidaat kan: – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.	X	X	X
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid			
6.	De kandidaat kan: – adequaat reageren in veel voorkomende sociale contacten, zoals begroeten – informatie geven en vragen – naar een mening/oordeel vragen en een mening/oordeel geven – uitdrukking geven aan en vragen naar (persoonlijke) gevoelens – een persoon, object of gebeurtenis, ook uit het verleden en in de toekomst, beschrijven.	X	X	X
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ²⁹	CE	CE	CE
7.	De kandidaat kan: – (persoonlijke) gegevens verstrekken – een kort bedankje, groet of goede wensen schriftelijk overbrengen – een briefje schrijven om informatie te vragen of te geven, om verzoeken of voorstellen te doen of daarop te reageren, om gevoelens te uiten en ernaar te vragen – op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken.	X	X	X
MVT/V/1	Leesvaardigheid			
8	<ul style="list-style-type: none"> het gebruik van speciale stijlmiddelen herkennen conclusies trekken met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen, de gevoelens van de auteur en tot het beoogde publiek. 			X
MVT/V/2	Schrijfvaardigheid	nvt	nvt	nvt
9				
MVT/V/3	Kennis van land en samenleving			CE

10	De kandidaat kan kennis van land en samenleving rond bepaalde onderwerpen toepassen bij het herkennen en interpreteren van cultuuruitingen die specifiek zijn voor het taalgebied of daarmee in directe relatie staan.			X
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie			
11	De kandidaat kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van het sectorwerkstuk.			X

²⁹ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/7; deze bepaling kan per leerweg verschillen

		BB	KB	GL/TL
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang			CE
12	De kandidaat kan de vaardigheden uit het kerndeel in samenhang toepassen.			X

Duitse taal

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken			
1.	De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van de Moderne Vreemde Talen in de maatschappij.	X	X	X
MVT/K/2	Basisvaardigheden			
2.	De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.	X	X	X
MVT/K/3	Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen	CE	CE	CE
3.	De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot: <ul style="list-style-type: none"> – het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek- en gespreksdoelen – de bevordering van het eigen taalleerproces – het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. – kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen 	X	X	X
MVT/K/4	Leesvaardigheid	CE	CE	CE
4.	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken – verbanden tussen delen van een tekst aangeven. 	X	X	X

MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³⁰	CE	CE	CE
5.	De kandidaat kan: – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.	X	X	X
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid			
6.	De kandidaat kan: – adequaat reageren in veel voorkomende sociale contacten, zoals begroeten – informatie geven en vragen – naar een mening/oordeel vragen en een mening/oordeel geven – uitdrukking geven aan en vragen naar (persoonlijke) gevoelens – een persoon, object of gebeurtenis, ook uit het verleden en in de toekomst, beschrijven.	X	X	X

³⁰ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/5; deze bepaling kan per leerweg verschillen.

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ³¹	CE	CE	CE
7.	De kandidaat kan: – (persoonlijke) gegevens verstrekken – een kort bedankje, groet of goede wensen schriftelijk overbrengen – een briefje schrijven om informatie te vragen of te geven, om verzoeken of voorstellen te doen of daarop te reageren, om gevoelens te uiten en ernaar te vragen – op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken.	X	X	X
MVT/V/1	Leesvaardigheid			
8	<ul style="list-style-type: none"> het gebruik van speciale stijlmiddelen herkennen conclusies trekken met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen, de gevoelens van de auteur en tot het beoogde publiek. 			X
MVT/V/2	Schrijfvaardigheid	nvt	nvt	nvt
9				
MVT/V/3	Kennis van land en samenleving			CE
10	De kandidaat kan kennis van land en samenleving rond bepaalde onderwerpen toepassen bij het herkennen en interpreteren van cultuuruitingen die specifiek zijn voor het taalgebied of daarmee in directe relatie staan.			X
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van			

	informatie			
11	De kandidaat kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van het sectorwerkstuk.			X
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang			CE
12	De kandidaat kan de vaardigheden uit het kerndeel in samenhang toepassen.			X

Engelse taal

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken			
1.	De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van de Moderne Vreemde Talen in de maatschappij.	X	X	X
MVT/K/2	Basisvaardigheden			
2.	De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.	X	X	X
MVT/K/3	Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen	CE	CE	CE
3.	De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot: <ul style="list-style-type: none"> – het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek- en gespreksdoelen – de bevordering van het eigen taalleerproces – het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. – kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen 	X	X	X

³¹ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/7; deze bepaling kan per leerweg verschillen.

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/4	Leesvaardigheid	CE	CE	CE
4.	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken – verbanden tussen delen van een tekst aangeven. 	X	X	X
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³²	CE	CE	CE

5.	De kandidaat kan: – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.	X	X	
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid			
6.	De kandidaat kan: – adequaat reageren in veel voorkomende sociale contacten, zoals begroeten – informatie geven en vragen – naar een mening/oordeel vragen en een mening/oordeel geven – uitdrukking geven aan en vragen naar (persoonlijke) gevoelens – een persoon, object of gebeurtenis, ook uit het verleden en in de toekomst, beschrijven.	X	X	X
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ³³	CE	CE	CE
7.	De kandidaat kan: – (persoonlijke) gegevens verstrekken – een kort bedankje, groet of goede wensen schriftelijk overbrengen – een briefje schrijven om informatie te vragen of te geven, om verzoeken of voorstellen te doen of daarop te reageren, om gevoelens te uiten en ernaar te vragen – op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken.	X	X	X
MVT/V/1	Leesvaardigheid			CE
8	<ul style="list-style-type: none"> • het gebruik van speciale stijlmiddelen herkennen • conclusies trekken met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen, de gevoelens van de auteur en tot het beoogde publiek. 			X
MVT/V/2	Schrijfvaardigheid			CE
9	De kandidaat kan een formele brief schrijven om informatie te vragen of om iets te arrangeren of af te zeggen.			X
MVT/V/3	Kennis van land en samenleving	nvt	nvt	nvt
10	De kandidaat kan kennis van land en samenleving rond bepaalde onderwerpen toepassen bij het herkennen en interpreteren van cultuuruitingen die specifiek zijn voor het taalgebied of daarmee in directe relatie staan.			

³² De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/5; deze bepaling kan per leerweg verschillen.

		BB	KB	GL/TL
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie			
11	De kandidaat kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van het sectorwerkstuk.			X
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang			CE
12	De kandidaat kan de vaardigheden uit het kerndeel in samenhang toepassen.			X

Spaanse taal

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken			
1.	De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van de Moderne Vreemde Talen in de maatschappij.	X	X	X
MVT/K/2	Basisvaardigheden			
2.	De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.	X	X	X
MVT/K/3	Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen	CE	CE	CE
3.	De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot: <ul style="list-style-type: none"> – het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek- en gespreksdoelen – de bevordering van het eigen taalleerproces – het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. – kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen 	X	X	X
MVT/K/4	Leesvaardigheid	CE	CE	CE
4.	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken – verbanden tussen delen van een tekst aangeven. 	X	X	X
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³⁴	CE	CE	CE
5.	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een 	X	X	X

	gesprek.			
--	----------	--	--	--

³³ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/7; deze bepaling kan per leerweg verschillen.

³⁴ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/5; deze bepaling kan per leerweg verschillen.

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid			
6.	De kandidaat kan: – adequaat reageren in veel voorkomende sociale contacten, zoals begroeten – informatie geven en vragen – naar een mening/oordeel vragen en een mening/oordeel geven – uitdrukking geven aan en vragen naar (persoonlijke) gevoelens – een persoon, object of gebeurtenis, ook uit het verleden en in de toekomst, beschrijven.	X	X	X
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ³⁵	CE	CE	CE
7.	De kandidaat kan: – (persoonlijke) gegevens verstrekken – een kort bedankje, groet of goede wensen schriftelijk overbrengen – een briefje schrijven om informatie te vragen of te geven, om verzoeken of voorstellen te doen of daarop te reageren, om gevoelens te uiten en ernaar te vragen – op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken.	X	X	X
MVT/V/1	Leesvaardigheid			
8	<ul style="list-style-type: none"> • het gebruik van speciale stijlmiddelen herkennen • conclusies trekken met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen, de gevoelens van de auteur en tot het beoogde publiek. 			X
MVT/V/2	Schrijfvaardigheid	nvt	nvt	nvt
9	De kandidaat kan een formele brief schrijven om informatie te vragen of om iets te arrangeren of af te zeggen.			
MVT/V/3	Kennis van land en samenleving			CE
10	De kandidaat kan kennis van land en samenleving rond bepaalde onderwerpen toepassen bij het herkennen en interpreteren van cultuuruitingen die specifiek zijn voor het taalgebied of daarmee in directe relatie staan.			X
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie			

11	De kandidaat kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van het sectorwerkstuk.			X
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang			CE
12	De kandidaat kan de vaardigheden uit het kerndeel in samenhang toepassen.			X

Turkse taal

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken			
1.	De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van de Moderne Vreemde Talen in de maatschappij.	X	X	X
MVT/K/2	Basisvaardigheden			
2.	De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.	X	X	X

³⁵ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/7; deze bepaling kan per leerweg verschillen.

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/3	Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen	CE	CE	CE
3.	De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot: <ul style="list-style-type: none"> – het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek- en gespreksdoelen – de bevordering van het eigen taalleerproces – het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. – kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen 	X	X	X
MVT/K/4	Leesvaardigheid	CE	CE	CE
4.	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken – verbanden tussen delen van een tekst aangeven. 	X	X	X
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³⁶	CE	CE	CE

5.	De kandidaat kan: – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.	X	X	X
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid			
6.	De kandidaat kan: – adequaat reageren in veel voorkomende sociale contacten, zoals begroeten – informatie geven en vragen – naar een mening/oordeel vragen en een mening/oordeel geven – uitdrukking geven aan en vragen naar (persoonlijke) gevoelens – een persoon, object of gebeurtenis, ook uit het verleden en in de toekomst, beschrijven.	X	X	X
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid ³⁷	CE	CE	CE
7.	De kandidaat kan: – (persoonlijke) gegevens verstrekken – een kort bedankje, groet of goede wensen schriftelijk overbrengen – een briefje schrijven om informatie te vragen of te geven, om verzoeken of voorstellen te doen of daarop te reageren, om gevoelens te uiten en ernaar te vragen – op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken.	X	X	X
MVT/V/1	Leesvaardigheid			
8	• het gebruik van speciale stijlmiddelen herkennen • conclusies trekken met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen, de gevoelens van de auteur en tot het beoogde publiek.			X

³⁶ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/5; deze bepaling kan per leerweg verschillen.

³⁷ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/7; deze bepaling kan per leerweg verschillen.

		BB	KB	GL/TL
MVT/V/2	Schrijfvaardigheid	nvt	nvt	nvt
9	De kandidaat kan een formele brief schrijven om informatie te vragen of om iets te arrangeren of af te zeggen.			
MVT/V/3	Kennis van land en samenleving			CE
10	De kandidaat kan kennis van land en samenleving rond bepaalde onderwerpen toepassen bij het herkennen en interpreteren van cultuuruitingen die specifiek zijn voor het taalgebied of daarmee in directe relatie staan.			X
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie			

11	De kandidaat kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van het sectorwerkstuk.			X
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang			CE
12	De kandidaat kan de vaardigheden uit het kerndeel in samenhang toepassen.			X

Arabische taal

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken			
1.	De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van de Moderne Vreemde Talen in de maatschappij.	X	X	X
MVT/K/2	Basisvaardigheden			
2.	De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.	X	X	X
MVT/K/3	Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen	CE	CE	CE
3.	De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot: <ul style="list-style-type: none"> – het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek- en gespreksdoelen – de bevordering van het eigen taalleerproces – het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. – kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen 	X	X	X
MVT/K/4	Leesvaardigheid	CE	CE	CE
4.	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken – verbanden tussen delen van een tekst aangeven. 	X	X	X

		BB	KB	GL/TL
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid ³⁸	CE	CE	CE
5.	De kandidaat kan: – aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte – de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven – de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven – anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.	X	X	X
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid			
6.	De kandidaat kan: – adequaat reageren in veel voorkomende sociale contacten, zoals begroeten – informatie geven en vragen – naar een mening/oordeel vragen en een mening/oordeel geven – uitdrukking geven aan en vragen naar (persoonlijke) gevoelens – een persoon, object of gebeurtenis, ook uit het verleden en in de toekomst, beschrijven.	X	X	X
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid			
7.		nvt	nvt	nvt
MVT/V/1	Leesvaardigheid			
8	<ul style="list-style-type: none"> • het gebruik van speciale stijlmiddelen herkennen • conclusies trekken met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen, de gevoelens van de auteur en tot het beoogde publiek. 			X
MVT/V/2	Schrijfvaardigheid	nvt	nvt	nvt
9				
MVT/V/3	Kennis van land en samenleving			CE
10	De kandidaat kan kennis van land en samenleving rond bepaalde onderwerpen toepassen bij het herkennen en interpreteren van cultuuruitingen die specifiek zijn voor het taalgebied of daarmee in directe relatie staan.			X
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie			
11	De kandidaat kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van het sectorwerkstuk.			X
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang			CE
12	De kandidaat kan de vaardigheden uit het kerndeel in samenhang toepassen.			X

³⁸ De CvE kan bepalen dat het centraal examen geen betrekking heeft op MVT/K/7; deze bepaling kan per leerweg verschillen

